

Két választás Magyarországon

Az 1939. évi és az 1947. évi országgyűlési választások
összehasonlítása

Jelige: ODERON22

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	1
I. Bevezetés.....	3
I. 1. A témaválasztás és indoklása	3
I. 2. Módszerek	3
I. 3. Kutatási cél, kérdések felvetése	3
II. Általános történeti áttekintés	4
II. 1. Az 1930-as évek Magyarországa	4
II. 2. Magyarország a második világháború után.....	7
II. 3. A két korszak összehasonlítása	8
III. A választójog	9
III. 1. Az 1938. évi XIX. törvénycikk	9
III. 2. Az 1945. évi VIII. törvénycikk és az 1947. évi XXII. törvénycikk.....	11
IV. A választások.....	12
IV. 1. A választókerületek	12
IV. 1. 1. Az 1938. évi országgyűlési választások	12
IV. 1. 2. Az 1947. évi országgyűlési választások	13
IV. 2. A választási kampány	14
IV. 2. 1. Az 1939. évi választási kampány	14
IV. 2. 2. Az 1947. évi választási kampány	19
IV. 3. A választások lebonyolítása	24
IV. 3. 1. Az 1939-es választások lebonyolítása	24
IV. 3. 2. Az 1947-es választások lebonyolítása	24
IV. 4. A választások eredménye	25
IV. 4. 1. Az 1939-es választások eredménye	25
IV. 4. 2. Az 1947-es választások eredménye	28
V. Az országgyűlés.....	29
A gyöngyösi választókerület	31
V. 1. Az 1939-es választások Gyöngyösön.....	31
V. 2. Az 1947-es választások Gyöngyösön.....	33

VI. Összegzés, következtetések	34
Felhasznált irodalom	35
Mellékletek	37
Képjegyzék	37
A kor kiemelkedő személyiségei	37
Megválasztott képviselők, képviselőjelöltek	45
A helyi sajtóban megjelent cikkek	47
Statisztika	50
Levéltári források	51
Választási plakátok, röpiratok	53

I. Bevezetés

I. 1. A témaválasztás és indoklása

Pályamunkám témájaként az 1939. és az 1947. évi országgyűlési választások összehasonlítását választottam. Dolgozatomban ezek bemutatásán kívül kiemelt figyelmet fogok fordítani Gyöngyösre, a helyi pártokra és azok tevékenységeire. Azért összpontosítottam a kutatást a városra, mivel tősgyökeres nagyrédei vagyok, és Nagyréde ehhez a választókerülethez tartozott.

Témaválasztásom okául a 20. századi történelem, a politika és a helytörténet iránti érdeklődésem szolgált.

I. 2. Módszerek

A téma megközelítéséhez a kiindulási pontot a Szombathelyi Berzsenyi Dániel Könyvtár ajánló bibliográfiája jelentette. Az ebben szereplő könyveket, tanulmányokat az interneten találtam meg. Amint azt fentebb említettem, a választásokról, a korabeli politikáról helyi szinten kevés tanulmány szól, így szükséges volt, hogy munkám nagy részét korabeli forrásokra alapozzam, melyeket a Gyöngyösi Vachott Sándor Városi Könyvtár helytörténeti gyűjteményéből és a Magyar Nemzeti Levéltár Heves Vármegyei Levéltárából szereztem be.

A kor bemutatásához a Horthy-korszak és a második világháborút követő évek politikai életével foglalkozó könyveket, középiskolai tankönyveket használtam fel. Ezek közül kiemelném Gyarmati György, Pintér István és Hubai László műveit.

I. 3. Kutatási cél, kérdések felvetése

Dolgozatom során az alábbi kérdésekre kerestem választ:

- Milyenek voltak a harmincas, valamint az 1945-1947 közötti évek politikai viszonyai, s hogyan nyilvánult meg mindez a helyi közéletben?
- Milyen kampánytevékenységet folytattak a környékbeli pártok a választások során?
- Kik voltak a helyi politikai élet prominens személyei, s milyen sikereket értek el?
- Milyen módszerekkel, agitációval, propagandával próbálta a Magyar Élet Pártja 1939-ben, valamint 1947-ben a Magyar Kommunista Párt elnyerni a helyi lakosság támogatását?
- Miért szenvedett vereséget a Független Kisgazdapárt mindkét választás során?
- Voltak-e visszaélések, konfliktusok, választási csalások, s ha igen, milyenek?
- Hogyan tükröződött a lakosság összetétele, a pártok tevékenysége, kampányolása a voksolások eredményeiben?

II. Általános történeti áttekintés

II. 1. Az 1930-as évek Magyarországa

A nagy gazdasági világválság nemcsak gazdasági, hanem politikai folyamatokat is elindított Magyarországon. A gazdasági visszaesés okozta munkanélküliség, a gazdák földjeit terhelő adósság, ill. elárverezésük kitűnő táptalajul szolgált az ellenzéki eszmék terjedésének.

Ezzel magyarázható, hogy a Bethlen-kormány politikájával elégedetlenkedő kisgazdák kiléptek a kormánypártból, és 1930-ban létrehozták a Független Kisgazda-, Földmunkás és Polgári Pártot (közismert nevén a Kisgazdapártot).

Az 1931-es választásokon az Egységes Párt ugyan megőrizte pozícióját, Bethlen István miniszterelnök azonban a lemondás mellett döntött, és a miniszterelnöki széket gróf Károlyi Gyula foglalta el. Károlyi maga is konzervatív politikus volt, és ez garanciát jelentett a bethleni politika folytatására.¹

Az 1931-es Matuska Szilveszter-féle merénylet ürügyül szolgált a statárium bevezetésére, melyet a hatalom a szélsőséges – főként kommunista – csoportokkal való leszámolásra használt fel. Károlyi Gyula szigorú pénzügyi politikája és a válság okozta megszorítások kedveztek a szélsőjobboldali eszmék terjedésének.

Károlyit 1932-ben Gömbös Gyula követte, aki a kor jobboldalának egyik kiemelkedő személyisége volt. Nézeteinek, valamint a Mussolini iránti rajongásának köszönhetően a kritikusai gúnyosan „Signore Gömbölini” -ként emlegették. Miniszterelnökségével elkezdődött a Magyar Királyság, a magyar társadalom jobbra tolódása, s a revíziós politika sikere érdekében a Németországhoz való közeledés.

Az 1935-ös választáson a kormánypárt (immár Nemzeti Egység Pártja) megőrizte pozícióját. Bethlen hívei közül számosan már nem voltak a kormánypárt soraiban, a „Gömbös-fiókák” viszont igen. Ez utóbbiak jelentős része szimpatizált a nemzetiszocialista, illetve a fasiszta megoldásokkal. A választások tehát jobbratolódást hoztak, megjelent a „korszellem”, ami egyértelmű jobboldali radikalizmust jelentett.²

Gömbös 1936-os halála miatt Darányi Kálmán lett a miniszterelnök, s ezzel egyidejűleg megkezdődött a nemzetiszocialista, hungarista csoportok – például a Szalasi és Böszörmény

¹ Herber Attila, Martos Ida, Moss László, Tisza László: Történelem 6, Reáltanoda Alapítvány, Bp., 1997. 89. o.

² Erényi Tibor 2010: Többpárti választások és parlamentarizmus Magyarországon 1920–1947. In: Parlamenti választások Magyarországon 1920–2010. 3. bőv., átd. kiad. Szerk. Földes György, Hubai László. Budapest, 2010. 274. o.

híveiből alakult *Magyar Nemzetiszocialista Párt* – elleni fellépés, valamint Gömbös híveinek visszaszorítása is. A jobbra tolódást azonban mindez nem érintette³

Darányi 1938-ban lemondott, pozíciójában Imrédy Béla követte. Imrédy tovább folytatta a radikális szervezetek ellen való fellépést, az állami és köztisztviselőknek megtiltotta, hogy csatlakozzanak a szélsőjobboldali és szociáldemokrata mozgalomhoz.

1938 nyarán lezajlott Szálasi pere, akit háromévi fegyházbüntetésre ítélték, helyét ideiglenesen Hubay Kálmán vette át⁴. A kormány a nyilasok népszerűségét az általuk hirdetett reformok bevezetésével – nyugdíjemelés, családi pótlék – próbálta csökkenteni, javítva ezzel az életszínvonalat.⁵

Külpolitikai téren szorosabbra fűzték a kapcsolatot Hitlerrel és Mussolinival, de még nem kötelezték el magukat a tengelyhatalmak mellett.

Imrédy – látván a német külpolitikai sikereket – önmaga is a diktatórikus vonal hívévé vált. Imrédy az adott külpolitikai helyzetben úgy látta, előállhat „reformterveivel”. A parlament helyett a rendeletekkel való kormányzás, végül egy radikális szélsőjobboldali tömegmozgalom („Csodaszarvas”) révén egyetlen fasiszta párt megszervezése nyilvánvalóvá tette, hogy nem kívánja folytatni a rendszer addigi politikáját, hanem radikális strukturális változtatásokat tervez. Mindennek feltétele, hogy a kormány a tengelyhatalmakkal való együttműködés politikáját alakítsa ki. Imrédy törekvései a kormányban és a kormánypártban is heves ellenállást váltottak ki. A Bethlen köré csoportosult nagybirtokosok, a fináncnöke, az egyház Imrédy menesztését sürgették. 1938 novemberében kettészakadt a Nemzeti Egység Pártja, és 62 képviselő, az úgynevezett disszidensek a parlament elnökének vezetésével kiléptek a pártból.⁶

A radikalizálódó politikustól azonban a parlament konzervatív és ellenzéki erői együttesen megvonták a bizalmat, és lemondott.

Imrédyt 1939-ben a „politikai remeteségből” visszatérő Teleki Pál követte. Teleki felháborodottan ítélte el Bethlenék „baloldali puccsát”, amely az országra nehezedő német nyomás és fokozódó nyilas tüntetések, megmozdulások, robbantások idején fosztotta meg a kormánypártot abszolút többségétől. Teleki attól tartott, hogy a Bethlen körül szerveződő ellenzék a „nemzeti koncentráció” jegyében kormányra kerülhet, s ez beavatkozásra készítheti Németországot, és segítségével nemzetiszocialista rezsim kerülhet hatalomra. Az aggodalom

³ Herber A., Martos I., Moss L., Tisza L. (1997), 94. o.

⁴ Paksy Zoltán: A nemzetiszocialista mozgalmak megszerveződése, párt- és regionális struktúrája Magyarországon az 1930-as években. In: *Múltuk*, 2009. 3. sz. 228. o.

⁵ <https://rubicon.hu/kalendarium/1938-majus-14-imredy-bela-megalakitja-kormanyat>

⁶ Pintér István: A kényszerpályára szavazó ország – 1939. In: *Parlamentari választások Magyarországon 1920-2010*. 3. bőv., átd. kiad. Szerk. Földes György, Hubai László. Bp., 2010. 182. o.

oka: a parlamentben a disszidensek, kisgazdák, szociáldemokraták és polgári radikálisok együttesen (103 képviselő) a NEP-pel (99 képviselő) szemben többséget alkottak, és novemberben - a korszak történetében egyetlenegyszer - leszavazták a kormányt (115:94 arányban).⁷

Teleki Pál erős ellenzője volt a szélsőjobboldali eszméknek, de ennek ellenére Magyarország csatlakozott az antikomintern paktumhoz, valamint a parlament elfogadta a II. zsidótörvényt.

Az 1938-as év abban a tekintetben korszakhatár, hogy ekkor értük el első revíziós sikerünket, ugyanakkor ez a Németországhoz való csatlakozást elkerülhetetlenné tette. Imrédy ezzel számolt, ezért hirdette meg a Magyar Élet Mozgalmat. De mivel Imrédy miniszterelnökként megbukott, ezért háttérbe kellett szorulnia, viszont a szélsőségek egyre inkább megerősödtek, s az a cél lebegett Teleki Pál előtt, amikor az Imrédy által létrehozott mozgalomból pártot szervezett, hogy a szélsőségek előretörését megakadályozza. Ezért a Nemzeti Egység Pártjából kilépett disszidensek, azaz Bethlen István és hívei kizorításával és félreállításával 1939. március 7-én létrehozta az új kormánypártot, a Magyar Élet Pártját. Arra törekedett, hogy minél előbb elérje a parlament feloszlatását, új választások kiírását. 1939. január végén fogadták el a második honvédelmi törvényt, amely a hadseregfejlesztés gyorsítását, a kivételes állapot bevezetését, a gazdasági élet militarizálásának lehetőségét és a munkaszolgálat meghonosítását tartalmazta.⁸ Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszter 1939. február 24-én feloszlatta a Nemzeti Szocialista Magyar Pártot, majd a Rátz Kálmán vezette Hungarista Pártot is; a baloldalon, a szociáldemokratáknál pedig kilátásba helyezte mind a párt, mind a szakszervezetek megrendszabályozását.⁹ A MÉP olyan programot hirdetett meg, amely közel állt a szélsőjobboldalon álló nyilasok programjához, de nem érte el annak radikalizmusát, demagógiáját, és még elfogadhatóvá tette a kormányt és Telekit támogatók számára. Teleki azzal igyekezett kifogni a szelet a nyilasok vitorlájából,¹⁰ hogy a kormánypárt számos törekvésüket átvette, és saját programjaként kampányolt vele.

Végül Teleki miniszterelnöksége alatt 1939 pünkösdjén tartották a második világháború előtti utolsó választást Magyarországon. A győztes Magyar Élet Pártja 1944-ig tudott hatalmon maradni, de épp az a náci Németország csavarta ki a kezükből a hatalmat, amelynek erőfölénybe kerülését meg akarták akadályozni. Ezután pedig már csak egy lépés kellett a nyilas uralom színre lépéséhez.

⁷ Pintér István (2010) 182. o.

⁸ Pintér István (2010) 182. o.

⁹ Pintér István (2010) 183. o.

¹⁰ Pintér István (2010) 212. o.

II. 2. Magyarország a második világháború után

1945 áprilisában a Vörös Hadsereg megszállta Magyarországot. A romeltakarítás, a közmunka és a közéletmegszervezését, valamint a szovjet katonák ellátását az újonnan alakult nemzeti bizottságok biztosították. A megszállt országot a Vorosilov marsall vezette Szövetséges Ellenőrző Bizottság (SZEB) felügyelte, beleszólása volt a bel- és külpolitikába. A bizottság javarészt szovjet tagságú volt, így az országban a sztálini érdekek érvényesültek. A végrehajtó hatalmat az 1944-ben alakult Ideiglenes Kormány gyakorolta. A kormány névsorát Moszkvában állították össze, így természetesen az MKP magas aránya volt jellemző.

A kormánynak fontos lépése volt a hadsereg kézben tartása, a politikai rendészeti osztályok létrehozása és a parasztság megnyerése céljából a földosztás elrendelése.

A második világháború utáni első nemzetgyűlési választást 1945. november 4-én tartották. A választást az FKgP 57%-os eredménnyel fölényesen megnyerte, azonban a SZEB nyomására koalíciót alkotott az MKP-val, az MSZDP-vel és az NPP-vel. A miniszterelnöki széket Tildy Zoltán foglalta el. A fontosabb tárcák nagy részét a kommunisták birtokolták: a belügyminiszter Nagy Imre, majd Rajk László, miniszterelnök-helyettes pedig Szakasits Árpád mellett Rákosi Mátyás lett. A rendőrség, valamint a hadsereg is kommunista vezetésű volt.

Az államforma 1946 elejéig rendezetlen maradt, ám 1946. február 1-jén kikiáltották a második köztársaságot. A köztársasági elnök Tildy Zoltán, a kormányfő Nagy Ferenc kispártos politikus lett.

Ezzel egyidejűleg megkezdődött a hatalmi harc a kispártosok és a kommunisták között. Az FKgP fontos célja volt befolyását növelni a kommunista többségű közigazgatásban és a rendőrség soraiban, a kommunisták pedig a polgári demokratikus állam szétzilálásához láttak hozzá. Az MKP fő eszköze a megfélemlítés és a demagógia lett. A szalámitaktika részeként fokozatosan leszámoltak a riválisok berkeiben fellelhető veszélyesnek, reakciónak nevezett elemekkel, a pártokat ezenkívül a belül megbúvó baloldali, kollaboráló csoportok bomlasztották, ezzel ellenfeleiket lassacskán a kommunista hentesek vágódeszkáikon felszalámították.

A kispártosok a földosztások során a közép- és gazdagparasztság érdekeinek sérelme miatt kérték a földosztás felülvizsgálatát, melyre válaszul megalakult az MKP, az NPP és az SZDP alkotta Baloldali Blokk. 1946. március 7-én Budapesten 300 ezres demonstrációt szervezett.

1946 márciusában a nemzetgyűlés elfogadta a demokratikus államrend és köztársaság büntetőjogi védelméről szóló 1946. évi VII. törvénycikket, így a kommunisták immár törvényes eszközt is szereztek a szalámizáshoz, ugyanis ezen jogszabály rendelkezéseit alkalmazták a koncepciók perében.

A hatalom az állami- és közsférában dolgozó reakciós elemek kiszűrésére, ill. eltávolítására bevezette a B-listázást, mely 60 ezer gyanúba keveredett, valamint megbízhatatlan alkalmazott elbocsátását jelentette. Felléptek a klerikális, konzervatív civil szervezetek ellen is: Rajk elrendelte mintegy 1500 ilyen csoport – köztük a KALOT és a Cserkész Szövetség – feloszlását, helyettük a NÉKOSZ (Népi Kollégiumok Országos Szövetsége) létrehozását szorgalmazták.¹¹

Az 1947-ben létrehozott Kominform a proletárdiktatúra kiépítését sürgette. A '30-as évek szovjet tisztogatásainak mintájára a köztársaság-ellenes összeesküvés „tagjait” sorra ítélték el a népbíróságok. Kovács Béla kisgazda főtitkárt a Szovjetunióba hurcolták. A májusban lezajlott Magyar Közösség pere során Nagy Ferenc miniszterelnököt lemondatták. Utódja Dinnyés Lajos lett. Kinevezésekor tett kijelentése hűen tükrözi az akkori állapotokat: „*Micsoda ország az, ahol én lehetek a miniszterelnök!*”.

Az 1947. évi választásokat a Kominform nyomására a kommunista uralom minél előbbi megszerzése miatt idő előtt tartották meg.¹²

II. 3. A két korszak összehasonlítása

Az 1938-39-es évek Magyarországá és az 1945-47 közötti időszak között párhuzamokat fedezhetünk fel. Az 1930-as évek vége és az 1947-es év is korszakhatár. 1938-ban fogadták el azt a választójogi törvényt, amely segítette lezárni a Horthy-korszak eddig meghatározó politikai erőinek uralmát. S 1939 pünkösdjén tartották meg az utolsó választásokat a Horthy-korszakban, amely egy új, szélsőséges politikai irányvonal megszilárdulását eredményezte. Ez a választás is közrejátszott Magyarország kényszerpályára kerülésében. Az, hogy ez megtörténhetett, mindenképpen Németország tényérésének köszönhető.

Az 1945-47 közötti időszakban még volt némi remény, hogy a demokratikus többpártrendszer fennmaradhat, de ekkor egy másik szélsőséges diktatúra, a Szovjetunió nyomása befolyásolta az eseményeket. Az 1945-ös kisgazda választási győzelem után az 1947-es fordulat is korszakhatár a magyar történelemben. Itt zárult le hosszú időre a valódi demokrácia megvalósulásának lehetősége, és itt a kommunista diktatúra kiépítésének kényszerpályájára léptünk, amit a háttérből Sztálin irányított. 1947-ben a már ledarált kisgazdák és a polgári pártok is elvesztették bázisukat, és a választási csalások után már csak egy évre volt szükség a diktatúra bevezetéséhez.

¹¹Herber, Martos, Moss, Tisza (1997) 271–274. o.

¹²Herber, Martos, Moss, Tisza (1997) 276–277. o.

Tehát mindkét korszak diktatúrába torkollott: a nyilas, illetve a kommunista szélsőségesek által kiépített állam egyaránt lehetetlenné tette a magyar nemzeti érdekek érvényesítését, mindkét esetben egy külső hatalom, egy nagy birodalom által meghatározott kényszerpályára került az ország.

III. A választójog

III. 1. Az 1938. évi XIX. törvénycikk

1938 előtt a választójogi cenzust a Bethlen István nevével fémjelzett 1922. évi kormányrendelet, majd az 1925. évi XXVI. törvénycikk állapította meg. Főszabály szerint választásra jogosult volt minden férfi, aki 24 éves elmúlt, 10 év óta magyar állampolgár és 2 év óta egyazon településen él, valamint az elemi iskola 4 osztályát sikeresen elvégezte. Nők esetén a feltétel a betöltött 30. életév, legalább 10 év magyar állampolgárság, két év egyhelyben lakás, valamint 6 elemi végzettség volt.¹³

Az 1938. évi választójogi törvény szigorított a választójogi cenzuson. Főszabály szerint listás választókerületben azok a férfiak rendelkeztek választójoggal, akik 26 évesek elmúltak, 10 év óta magyar állampolgárok voltak és 6 év óta egyazon településen éltek, valamint az elemi iskola 6 osztályát elvégezték.¹⁴ Egyéni választókerületben ezeken kívül az alsó korhatár 30 év volt, és hogy a választó férfi állandó foglalkozású és családfenntartó legyen.¹⁵

Enyhébb cenzus alá estek azok a férfiak, akik például kisiparosok vagy földművesek voltak, feléjük az írni-olvasni tudást kivéve műveltségi követelményeket nem támasztottak.¹⁶

A nőknek mind egyéni, mind listás választókerületben felététel volt a betöltött 30. életév, 10 év magyar állampolgárság, 6 év egyhelyben lakás, ezen kívül, ha 6 elemi végzettséggel rendelkezett és önmagát saját vagyonának jövedelméből vagy saját keresetéből eltartja, vagy olyan férfinak felesége vagy özvegye, aki egyébként választójoggal rendelkezett; vagy ha írni-olvasni tudott, legalább három törvényes gyermeknek életet adott (akik közül legalább három életben volt), és olyan férfinak a felesége vagy özvegye, aki értelemszerűen egyéni vagy listás választójoggal rendelkezett (tehát abban az esetben, ha a férje egyéni választójoggal nem rendelkezett, akkor a nőnek sem volt egyéni választójoga, ha más módon nem szerzett).¹⁷

¹³ <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=92500026.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D39>

1925. évi XXVI. törvénycikk az országgyűlési képviselők választásáról Letöltve:2024.02.03.

¹⁴ <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=93800019.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D41>

Az 1938. évi XIX. törvénycikk az országgyűlési képviselők választásáról Letöltve:2024.02.03.

¹⁵ 1938. évi XIX. tc. 21. §. (1)

¹⁶ 1938. évi XIX. tc. 19. § (3), 21. §. (3)

¹⁷ 1938. évi XIX. tc. 20. § (1), 22. §. (1)

Országgyűlési képviselővé vagy pótképviselővé azt a személyt lehetett választani, aki egyébként választójoggal rendelkezett, de 30 éves elmúlt, ha az országgyűlésnek, bármelyik törvényhatósági bizottságnak vagy községi képviselőtestületnek tagja vagy azoknak a választást megelőző tíz éven belül tagja volt; vagy élethivatásszerű állandó foglalkozása volt.¹⁸

A részvétel minden választásra jogosultnak elvileg kötelező volt. A képviselők létszámát 245-ről 260-ra emelték¹⁹.

A jelöltállítás során a parlamentben jelen nem lévő pártok egyéni jelöltjeinek 500, listás jelöltjeinek 1500 ajánlást kellett összegyűjteni, míg a parlamentben jelenlévő pártok tagjainak egyéni jelöltállítás esetén csupán 150-et, listás jelöltállításához pedig egy-egy jelöltenként 150-et, de legfeljebb 750-et.²⁰ Az ajánlási ívek hitelesítése előtt jelentős összeget kellett letenni biztosítékként, mely esetenként az 5000 pengőt is elérhette (ez nagyjából egy gyári munkás négyéves keresete volt).²¹ Ezen összeg kifizetését azonban bármely ajánlott és az adott választókerület bármely választója vállalhatta.²²

A földműveseknek, iparosoknak, kereskedőknek azért volt alacsonyabb a műveltségi követelmény, mert nem feltételezték, hogy ők a nyilas pártokat támogassák.²³

A legfontosabb változás a – nyugati országok közt már csak Magyarországon létező – nyílt szavazás megszüntetése volt. A nyílt szavazás gyakorlata ugyanis a nagyobb városok kivételével (ahol 1938 előtt is titkosan lehetett szavazni) lehetővé tette a választók megfélemlítését és befolyásolását. Az 1938-ban bevezetett új rendszerben azonban mindenütt, mindenki titkosan szavazhatott. A választási rendszer azonban továbbra is a kormánypárt javára torzított. Elsősorban azzal, hogy a vidéki (nem nagyobb városban élő) szavazók egyéni képviselőjelöltre és pártlistára is szavazhattak, míg a nagyobb városokban csak pártlistás szavazata volt a választóknak, vagyis a vidékiek két szavazattal rendelkeztek, míg a nagyvárosok lakói csak eggyel.²⁴ Az egyéni képviselőjelöltek számát 199-ről 135-re csökkentették.²⁵ A parlamentbe e módon összesen 260 képviselő került be: 135 képviselő egyéni választókerületből (vagyis vidéki), 125 képviselő pedig pártlistáról (városi és vidéki

¹⁸ 1938. évi XIX. tc. 55. §. (1)

¹⁹ 1938. évi XIX. tc. 9. §.

²⁰ 1938. évi XIX. tc. 80. §. (2) és (3)

²¹ 1938. évi XIX. tc. 78§ (2)

²² 1938. évi XIX. tc. 78. §. (1)

²³ Máthé Áron: Eretnek marxisták, antiszemita akarnokok. *Nyilaskeresztesek*, Rubicon Történelmi Magazin 32. (2021) 9. sz. 4-21.

²⁴ <https://ti.abtk.hu/terkepek/terkepek/1939-nemzetgyulesi-valasztasok> 2024.02.03.

²⁵ Hubai László: Magyarország XX. századi választási atlasza 1920-2000. I. kötet A választások története és politikai geográfiája. Budapest, 2001. 61. o.

egyaránt). A vidéki szavazatok megkettőzése azért kedvezett a kormánypártnak, mert az ellenzéki pártok leginkább a városokban tudtak kampányolni és híveket toborozni.²⁶

Az új választási rendszer azonban összességében kevesebb lehetőséget nyújtott az adminisztratív választási csalásra vagy a megfélemlítéssel történő szavazatszerzésre, mint a korábbi. A hatalmon lévő Teleki Pál vezette kormány ezért mindent elkövetett, hogy tovább nehezítse az ellenzéki pártok indulását, különösen a legnagyobb támogatottságot élvező nyilaspártokét: aktivistáikat letartóztatták, illetve internálták, röplapjaikat bevonták, sajtójukat betiltották, sőt Szálasi pártját, vagyis a legnagyobb nemzetiszocialista pártot is feloszlatták, s lefoglalták a párt vagyont a választások előtt. Ezen felül a kormány és a hatalomhoz hű társadalmi szervezetek igyekeztek lejáratni, illetve kiközösíteni a leginkább riválisnak tartott nyilasokat, akiket Teleki Pál Németországból finanszírozott hazaárulóknak tekintett. Ezeken felül az 1939. évi IV. törvény (vagyis a második zsidóellenes törvény) korlátozta a zsidónak minősített állampolgárok szavazati jogát is.²⁷

III. 2. Az 1945. évi VIII. törvénycikk és az 1947. évi XXII. törvénycikk

Az 1945. évi választások az 1945. évi VIII. törvénycikk szabályozása szerint történtek. Ez a választás a Kisgazdapárt 57%-os elsőprő győzelmét eredményezte. Az MKP vezetésében az 1947-es választások kiírása előtt felmerült az igény a választójogi törvény módosítására. Szűkíteni akarták a választásra jogosultak körét, ugyanis a széleskörű cenzussal magyarázták a kisgazdák győzelmét és saját maguk várakozáson aluli eredményét az 1945-ös választáson.

Az 1947. évi XXII. törvénycikk alapvetően az 1945-ös szabályozást tovább szigorította. A módosított jogszabály rendelkezései alapján választható volt mindenki, aki 20. életévét betöltötte és magyar állampolgársága volt, ha kizáró körülmény nem állt fenn. Választójoga volt annak, aki a németek vagy fasiszták elleni harcban fegyveresen részt vett, és ezt az Országos Nemzeti Bizottság az előterjesztett bizonyítékok alapján igazolta, választójoga volt akkor is, ha tizennyolcadik életévét betöltötte, vagy a választói névjegyzék összeállításának évében betölti. A törvény műveltségi és egyhelyben lakási követelményeket nem támasztott, és nem tett különbséget a nemek között.²⁸

²⁶ <https://ti.abtk.hu/terkepek/terkepek/1939-nemzetgyulesi-valasztasok> Letöltve:2024.02.03.

²⁷ <https://ti.abtk.hu/terkepek/terkepek/1939-nemzetgyulesi-valasztasok> Letöltve:2024.02.03.

²⁸ <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=94500008.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D42> 1945. évi VIII. törvénycikk az országgyűlési választásokról 4§ (1-3) Letöltve:2024.02.03

Az MKP törvényjavaslata alapján nem kaphattak szavazati jogot a kitelepítésre ítélték, a B-listázottak és a Magyar Közösség tagjai.²⁹ Nem voltak megválaszthatók azok, akik a korábbi választójogi törvényben felsorolt szervezetek (Nyilaskeresztes Párt, Volksbund stb.), valamint a Magyar Közösség tagjai voltak. Nem szavazhattak azok sem, akik a Vörös Hadsereg elől német fennhatóságú területre távoztak és 1945. október 31. után tértek haza. Elfogadták azt a javaslatot is, hogy a Magyar Élet Pártjának (MÉP) választmányi és törvényhatósági bizottsági tagjai közül néhányat mentesíthetnek a választójogi korlátozások alól, ugyanakkor a MÉP és a Nemzeti Egység Pártjának (NEP) volt képviselőit és képviselőjelöltjeit kizárták a választásokból. E rendelkezés miatt a törvényt „Lex Sulyok”-nak nevezték, mert a Szabadság Párt vezetője, Sulyok Dezső 1935-ben a NEP listáján szerzett mandátumot, s annak ellenére, hogy azután rövidesen átpártolt a kisgazdákhöz, nem indulhatott a választáson.³⁰

IV. A választások

IV. 1. A választókerületek

IV. 1. 1. Az 1938. évi országgyűlési választások

A listás választókerületek három csoportra oszlottak: a vármegyék területe, a többmandátumos törvényhatósági jogú városok (pl. Miskolc, Debrecen, Szeged stb. hét város) valamint a főváros és környéke négy választókerülete. Egyéni választókerületeket szerveztek a vármegyék területén, illetve a három egymandátumos törvényhatósági jogú városban: Baján, Sopronban és Székesfehérváron. A kétmandátumos szavazási rendszer csak korlátozottan volt érvényes, azaz nem minden választópolgár rendelkezett két szavazólappal. A többmandátumos törvényhatósági jogú városokban, valamint a fővárosban és környékén csak lajstromos szavazólapot kaptak a választók. A vármegyék területén élő választók 90%-a viszont két szavazólapot kapott, az egyiken a megyei listákra, a másikon az egyéni választókerületek jelöltjeire lehetett szavazni. A 10%-os eltérés abból adódik, hogy a választási törvény az egyéni jelöltek esetében szigorúbb feltételekhez kötötte a választójogosultságot.

A korszakban nyomon lehet követni a választókerületek változását is: úgy alakították ki a választókerületeket, hogy azok a kormánypártnak kedvezzenek. Az 1938-as törvény is rendelkezett a választókerületek átszervezéséről, így korlátozva legitim módon a nyilasok vagy a szociáldemokraták mandátumszerzését. Az 1939-es választásokon a legnagyobb választókerületre 22810, míg a legkisebbre 4752 választásra jogosult személy esett. Ez már

²⁹ Izsák Lajos: A parlamentarizmus veszített csatája – 1947. In: Parlamenti választások Magyarországon 1920-2010. 3. átd., bőv. kiad. Szerk.: Földes György, Hubai László. Bp., 2010. 243. o.

³⁰ Izsák Lajos (2010) 244. o.

arányosabb eloszlást mutat, hiszen korábban még rosszabb volt a helyzet. A nagy választókerületekben a kis pártoknak nem volt esélyük még az ajánlásokat sem megszerezni sok esetben a kormánypárti jelöltekkel szemben.³¹

Módosultak a mandátumok kiosztásának szabályai: 40%-os szavazati arány elegendő volt az egyéni mandátum elnyeréséhez. Listán elnyerhető mandátumok kiszámítására a d'Hont módszert, azaz a legnagyobb maradék elve alapján történő számítást alkalmazták.³² Ez is a kormánypártok számára volt kedvező. Ehhez járult még hozzá az aránytalanság, hogy a vidéki szavazók két szavazattal rendelkeztek, míg a nagyvárosokban csak egy szavazatot adtak le a választók. Az így kialakult helyzetben a szavazatok mandátumértéke aránytalanná vált. A „kétszeres” szavazás miatt a vidéki szavazók voksa 58%-kal többet ért a parlament megalkotásában, mint a városiaké. A városi szavazók ilyen diszkriminációja súlyosan sértette az arányosság elvét.³³

Az 1939-es választásokra csökkentették a jelöltséghez szükséges ajánlási küszöböt. Ez azt jelentette, hogy egyéni kerületben 500, lajstromos kerületben 1500 aláírásra volt szükség. Ezt viszont országos pártok számára 150, illetve 750 aláírásban határozták meg, amelynek a kis pártok érzeték a negatív következményét. (Országos párt az lehetett, amelynek 4 fős frakciója volt.) Ezért az aláírások nagy száma miatt előfordultak hamisítások, illetve a közigazgatási jóváhagyás miatt fosztották meg az ellenzéki pártok jelöltjeit az indulás lehetőségétől.³⁴

A választáson az egyéni választókerületekben 20 nagyobb és kisebb párt indult, ezek közül a szélsőjobboldalon számos nemzeti szocialista, nyilas és fajvédő szervezet szerezte meg az indulási jogot. A listás választáson 16 különböző lista jelent meg.³⁵ A Hubai László által közölt adatok alapján összesen 121 listán 518 jelölt indult. Ebből a kormánypárt, a Magyar Élet Pártja 38 listán 125 jelöltet, a Független Kisgazdapárt 25 listán 73 jelöltet indított.³⁶ A 6 szélsőjobboldali párt – Köztük a Nyilaskeresztes Párt – összesen 25 listán 117 jelöltet, ebből a Nyilaskeresztes Párt 14 listán 62 jelöltet indított.³⁷

IV. 1. 2. Az 1947. évi országgyűlési választások

Az 1947. évi országgyűlési választások során kizárólag a pártok helyi és országos listájára volt lehetséges szavazni.

³¹ Hubai László: Választók és választói jog Magyarországon 1920-47. Társadalmi Szemle 1998. 7. szám 113.

³² Hubai László (2001) 61. o.

³³ Hubai László (1998) 113. o.

³⁴ Hubai László (1998) 116. o.

³⁵ Hubai László (2001) 62-63. o.

³⁶ Hubai László (2001) 65. o.

³⁷ Hubai László (2001) 65. o.

A 16 választókerület kiosztása és a listák rendszere megegyezett az előző, 1945. évi választásával. A parlamenti képviselők számát a törvény ekkor sem határozta meg pontosan, egy mandátumhoz ezúttal 12 000 helyett 14 000 érvényes szavazat kellett. Eltérést jelentett, hogy a mandátumot nem eredményező szavazatokat országosan összesítették, és a tizennégyezerrel való osztás után újabb képviselői helyek kerültek kiosztásra a legnagyobb maradékkal rendelkező választókerületek sorrendje szerint (d'Hont-féle módszer). Az országos listáról kiosztható képviselői helyek száma 50-ről 60-ra nőtt, a kiosztás alapelve a győztes választási szövetséget juttatta jelentős előnyhöz.³⁸

Azok a pártok, amelyek 1945-ben még nem vettek részt a nemzetgyűlési helyekért folyó versengésben, az indulási engedélyeztetést követően akkor nyertek valóban jogot a választásokon való részvételre, ha előírt számú nevesített – azaz személyi adatai alapján lenyomozható – támogatót tudtak bemutatni. Ez minden körzetben ötvenszer annyi (de legfeljebb hármezer) választó előzetes írásbeli ajánlásának megszerzését követelte meg, mint amennyi az adott körzetben jelölhető személyek száma volt.³⁹

IV. 2. A választási kampány

IV. 2. 1. Az 1939. évi választási kampány

1939 március 7. én jött létre a Magyar Élet Pártja, majd rövidesen a MÉP célkitűzései címmel megjelent a párt rövid programja. Első helyen a „baráti államokhoz fűződő jó kapcsolatok ápolásáról” szolt. Belpolitikában gyors és egészséges földreformot, a mezőgazdaságban dolgozók helyzetének gyökeres javítását, az iparban, kisiparban, közigazgatásban dolgozók szociális és családi helyzetének javítását hirdette. Döntő helyet kapott a zsidóság szellemi és gazdasági befolyásának teljes felszámolása. Minden téren reformot, szociális biztonságot és igazságosságot ígért. A párt célkitűzései konkrétumokat nem tartalmaztak.⁴⁰

A szélsőjobbaldali pártok között a legnagyobb az 1939. március 8-án alakult Nyilaskeresztes Párt, amely a választáson a kormánypárt után a legtöbb szavazatot és mandátumot szerezte. A párt elődje a Szálasi Ferenc által alapított Nemzeti Akarat Pártja volt, majd többszöri átalakulás és betiltás után lépett színre. Programját március 15-én tette közzé, amely a trianoni bilincs széttörését, a magyarság vezető szerepét hirdette az itt élő népek között, illetve a

³⁸ Hubai László: Magyarország XX. századi választási atlasza 1920-2000. II. kötet A választások története és politikai geográfiája. Budapest, 2001. 169. o.

³⁹ Gyarmati György: Itt csak az fog történni, amit a kommunista párt akar! Adalékok az 1947. évi országgyűlési választások történetéhez. In: Társadalmi Szemle, 1997. 8-9. sz. 156. o.

⁴⁰ Pintér István (2010) 191. o.

munkanélküliséget felszámoló, az árakat letörő munkaállamot, földreformot, a zsidó vagyonok elkobzását, a hadiipar államosítását és jövedelemarányos adórendszert hirdetett meg.⁴¹ Több nemzetiszocialista programmal rendelkező kis párt indult a választásokon, de a Nyilaskeresztes Párt mellett nem tudtak megerősödni.⁴²

A Független Kisgazda-, Földmíves- és Polgári Párt Eckhardt Tibor vezetésével élen járt az új választójogi törvény megalkotásának és a földreformnak a követelésében. Náci- és nyilasellenes megnyilatkozásai, a zsidókérdésben tanúsított felemás felfogása miatt a kormánypárt, és főleg a szélsőjobb támadásainak kereszttüzebe került. Az FKGP végső mérlege meglehetősen felemás: társadalmi bázisa a gazdagabb paraszti rétegek felé tolódott el, mert a földkérdés megoldatlansága miatt a szegényparaszti bázis nagyobbik része a szélsőjobb táborát gyarapította.⁴³

A kormány legkövetkezetesebb baloldali ellenzéke a Magyarországi Szociáldemokrata Párt volt. Nevét Szociáldemokrata Pártra módosította. A választások előestéjén a magyar dolgozó néphez intézett felhívásában az ország függetlenségének és önállóságának megőrzéséért és demokratikus átalakulásáért szállt síkra. A szakszervezetek, a dolgozók s egyben a baloldal legszervezettebb parlamenti pártja volt.⁴⁴

A kampány időszakában a pártoknak négy fontos feladata volt: jelöltek állítása, az ajánlási ívek megszerzése és elfogadtatása, a propagandakampány, a választói névjegyzékben szereplők meggyőzése a részvételre. A kormány minden területen visszaélt hatalmi helyzetével. A kampány kezdetén mindössze három hét állt rendelkezésre, hogy ezeket a feladatokat elvégezzék. A kormánypárt előnyben volt, mert ismerte a választókerületi beosztást, jelöltjeit már a parlament feloszlata előtt fel tudta kérni, akik egyébként ismert emberek voltak. Ezzel szemben a többi párt a propagandatevékenységre és a jelöltállításra ténylegesen három hetet kapott, s ez jelentős hátránnyal való indulást jelentett. Ehhez egy érdekes adalék Széll József belügyminiszter 1939. február 8-án kelt levele, amelyben 15 napra akarja csökkenteni a kampány idejét, és azt fejti ki, hogy a kormánypártnak előnyös ez a rövid idő, mert a korteskedés az ismert jelöltek népszerűsítésére éppen elég lesz, viszont az ellenzék lehetőségeit beszűkíti, mert nekik csak kevés idejük lesz jelöltjeiket megismertetni a választókkal.⁴⁵

⁴¹ Pintér István (2010) 193. o.

⁴² Pintér István (2010) 194.

⁴³ Pintér István (2010) 195.

⁴⁴ Pintér István (2010) 195.

⁴⁵ Évszázadokon át. Tolna megye történetének olvasókönyve. III. k. Szerk.: K. Balog János. Szekszárd, 1990. 477-478.o.

Az ellenzék nehezményezte, hogy a választókerületek határait a választások előtt három héttel állapították meg, és kihasználták azt a helyzetet, hogy a parlamentet idő előtt feloszlatták. Így lehetett rövidebb a kampányidőszak.⁴⁶ Bethlen István nem is jelöltette magát sokakkal együtt, és dörgelemes kritikával illette a párt módszereit, valamint nyílt levélben búcsúzott el választóitól.⁴⁷

Legkorábban a MÉP tette közzé jelöltjeinek névsorát. A legtöbb egyéni jelöltet és listát a kormányzó Magyar Élet Pártja indította, minden választókerületben listát indított.⁴⁸ A Független Kisgazdapárt abban a reményben, hogy a titkos választójog és a meghirdetett földreform széles paraszti tömegek támogatásával találkozik, igen sok jelöltet állított: 55 gazdálkodó, 20 köztisztviselő, 13 lelkész, 27 ügyvéd volt köztük (pl. dr. Soltész János a gyöngyösi választókerületben). A szélsőjobb pártjai megállapodtak, hogy a választási siker érdekében egymással szemben nem indítanak jelölteket.⁴⁹

A szociáldemokraták mindössze 8 egyéni választókerületben és 13 listán indultak. Még a nyilasok körében is nagy ellenállást váltott ki, hogy a németekkel történt megegyezés alapján a Volksbund három jelöltjét kormánypárti listán indították. Konfliktusok voltak az ajánlási ívekkel is. A kormánypárt előnyt élvezett az ívek kiadásánál és hivatalos „láttamoztatásánál”. Mire a többi párt megszerezte a papírokat, a kormánypárt már begyűjtötte az aláírások többségét. Felhasználni az aláírásokat ugyan nem lehetett, mert a törvény kimondta, hogy községenként csak negyedük használható fel, de az aláírók más pártnak már nem adhatták támogatásukat. Sok helyen az előjáróságok különféle szankciókkal fenyegették meg azokat, akik más pártok, elsősorban a kisgazdák ajánlásait aláírják. Igen sok helyen a zsidók ajánlásait el sem fogadták.⁵⁰ A nem kormánypárti jelöltek tisztában voltak vele: legalább 20-40%-kal több aláíróra van szükségük, hogy a kívánt mennyiséget elfogadják. Néhol hiába volt a megszabottnál jóval több aláírás, nem érvényesítették őket (pl. Kaposvárrott, ahol Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszterrel szemben kisgazda szállt ringbe).

A következő akadályt az anyagiak jelentették. Az indulásnál a magas biztosítékot, a kampányhoz (sajtó, röpiratok, termék biztosítása, utazási költségek, választási kellékek) szükséges pénzt jórészt csak a kormánypártok tudták előteremteni. A kisgazdák, a kereszténypártok részben az indulók zsebére, részben pedig a szponzorok támogatására

⁴⁶ Pintér István (2010) 196. o.

⁴⁷ Pintér István (2010) 197. o.

⁴⁸ MNL HVML IV-403 114 25. Heves vármegye listás jelöltjei ajánlásainak elfogadása

⁴⁹ Pintér István (2010) 197. o.

⁵⁰ Pintér István (2010) 198. o.

szorultak. A szociáldemokratáknál például a szervezett dolgozók heti egy órai bérüket adták össze, és 10, 20, 50 pengős bónokat vásároltak a választások javára.⁵¹ Heves vármegyében is panaszt tettek emiatt a szociáldemokratákra, és a belügyminiszter 54/514/1939. számú körrendelete arról szól, hogy 20, 50 filléres és 1 pengős „választási bélyegeket” hoztak forgalomba az ország egész területén azzal a céllal, hogy az SZDP választási költségeit részben fedezze. A Népszava kiadóhivatala pedig felhívást tett közzé, melyben 20 filléres áron *májusi emléklapok és jelvények* eladására és kézbesítésére hívja fel a megbízottakat. Az említett tevékenység adománygyűjtésnek minősül, s mivel erre nem kértek engedélyt, felszólítja a pártot, hogy szüntesse be ezt a tevékenységet, vagy eljárást indítanak ellenük.⁵²

A választásokkal kapcsolatos szigorúan közigazgatási költségek esetében pedig Heves vármegye alispánja azt a nyilatkozatot tette, hogy azt az államháztartás viseli. Ennek egy részét azonban a törvényhatóságnak kellett megelőlegeznie. Ezért a vármegyei kisgyűlés a vármegyei rendelkezési alap terhére 10 ezer pengő előleg engedélyezését kérte.⁵³ Ez arra bizonyíték, hogy a kormánypártok az állami költségvetésből kaptak fedezetet a választási kampány finanszírozásához.

A választási kampány időszakában a nyilas párt jelöltjeit különböző módszerekkel hátráltatták. Erre példa Heves megyében Gosztunyi Sándor ügye: Gosztunyi a Nyilaskeresztes Párt jelöltjeként indult a tiszafüredi választókerületben. A választási törvény lehetővé teszi, hogy a párt programját a választókkal ismertesse, hogy a kampányához igénybe vegyen személyi segítséget, és hogy a választókerületben megismertesse magát a választókkal. Az általa felkért segítő egyének nevét bejelentette. Amiatt élt panasszal, hogy a heves járási főszolgabíró 2168/1939. számú határozatával őt rendőri felügyelet alá helyezte, és eltiltotta minden cselekménytől, amelyhez a képviselőjelöltnek a választási törvény szerint joga van. Ezután a tiszafüredi választókerület főszolgabírójára sem fogadta el azt a panaszát, hogy az általa megjelölt egyének közreműködését igénybe kívánja venni. A sérelmek orvoslását kérte ügyvédje által, illetve az ellene érvényesített rendőri felügyeletről szóló határozat megsemmisítését. Ez is egy olyan eset, amikor erőszakkal, akár törvénytelen eszközökkel is akadályozták az ellenzéki pártok és a képviselők kampányát.⁵⁴

Az egyik nagy port felvert ügy a „guruló márkák” ügye volt. Elterjedt, hogy a nyilasok korteskedését külföldről támogatják, a jelöléshez szükséges összegeket német bankok utalták

⁵¹ Pintér István (2010) 198. o.

⁵² MNL-HVML 10. 979. V. 31. 1-7 Választási bélyegek ügye

⁵³ MNL-HVML 12484. VI.20. és 13721 VII. 10. Országos képviselőválasztás költségei

⁵⁴ MNL-HVML IV-403 114 Gosztunyi Sándor képviselőjelölt panaszja akadályoztatása miatt a kampányban

át egyéni kölcsönök formájában. Svájcban 500 000 pengőt vásároltak fel, és illegális úton eljuttatták Magyarországra. Németországban készültek a választási röpiratok és propagandaanyagok, és ezeket is illegális úton továbbították. A nyilasok jelöltek minden ajánlkozót, aki pénzzel vagy társadalmi ranggal növelte esélyeiket. Kérdés, hogy vajon nem csak a kormánypárt propaganda fogása volt-e a guruló márka, mivel nem kerültek elő erre vonatkozó levéltári adatok. A feketekasszák ritkán dokumentáltak, s arról sincsenek dokumentumok, hogy a nácik más országokban miképpen támogattak politikai erőket. Viszont a korabeli lapokban nem találkozunk a nyilasok tiltakozásával a guruló márkák elleni gyanúsítások miatt.⁵⁵

A választások következő nagy manipulációs lehetősége a választási névjegyzék, azaz a szavazásra jogosultak értesítése. Itt különösen nagy tétet forogtak kockán. Ismert, hogy a választásra jogosultak névsorát a választás előtt évekkel összeállították, de az új törvény szigorító intézkedései miatt ezt felül kellett bírálni. A kisgazdák, a szociáldemokraták és a nyilasok is arra panaszkodtak, hogy sok szavazójukat elfelejtették értesíteni. Sok szavazóigazolványt nem kézbesítettek, ezért a pártok felszólítják választóikat, hogy menjenek el szavazni, és igazolványaikat keressék a szavazatszedő bizottságoknál, mert ott vannak halomba rakva.⁵⁶

Nagy probléma volt a zsidók választójogának érvényesítése: a második zsidótörvény igen kemény feltételek és megalázó körülmények mellett kötelezte őket választójoguk igazolására. 1939. május 13-ig minden felnőtt zsidó köteles volt jelenteni, hogy szerepel-e a választási névjegyzékben. Ennek elmulasztása kihágás, komolyabb esetben vétség, ami két hónapig vagy egy évig terjedhető elzárással, illetve 8000 vagy 20 000 pengő pénzbüntetéssel volt sújtható.

A megkövetelt dokumentumok beszerzése is hihetetlen hercehurcával járt, főleg vidéken. Az Izraeliták Országos Irodája már május 4-én felhívással fordult a sorstársakhoz, és felszólította őket, hogy a „magyar nemzethez való tartozandóságának és ragaszkodásának dokumentálására, egyben saját magánérdekeinek védelmében is teljesítse az új zsidótörvénynek a választójog gyakorlására előírt igazolási kötelezettségét”.⁵⁷ A választási kampány végig az antiszemitizmus jegyében zajlott. Rengeteg zsidó származású nem jutott abba a helyzetbe, hogy igazolhassa választói jogosultságát. A sajtó szerint a fővárosban a 90 000 választásra jogosult zsidónak alig több mint egyharmada tudta a szükséges igazolást beszerezni. Teleki

⁵⁵ Pintér István (2010) 199. o.

⁵⁶ Pintér István (2010) 199. o.

⁵⁷ Pintér István (2010) 199. o.

felfüggesztette a szakszervezetek önkormányzati jogát, és 39 szakszervezet élére kormánybiztosokat nevezett ki, zárolták pénzügyi alapjaikat.⁵⁸

Teleki miniszterelnök május 7-én Szegedre utazott, ahol a MÉP jelöltjeként indult. Úgy nyilatkozott, hogy kormánya és pártja azt tekinti elsődleges feladatának, hogy garantálja az ország biztonságát, gyarapodását, és fejlessze a hadsereget, és elmondta programbeszédét. Földreformot ígért és a magyar ipar gyors fejlesztését és újabb szociális törvényeket. Igen aktív kampányt folytatott, választási gyűlést tartott Komáromban, majd Szombathelyen, Kőszegen, Zircen. Végül május 20-án Debrecenben zárta a korteskedést.⁵⁹

A MÉP falragaszain, röpiratain, a gyűlések transzparensainak központi jelszavai: „Magyar kézbe a földet, az ipart és a kereskedelmet!” Ezek a jelszavak kedveztek a Teleki politikájánál szélsőségesebb pártoknak is.

A szélsőjobboldal még a vártnál is élesebb propagandát folytatott: zsidómentes államot, a zsidó vagyon felosztását, földreformot, szociális biztonságot követeltek. Ahol indultak, mindenütt agresszíven léptek fel, a pártok gyűlésein jelöltjeiket provokálták, plakátjaikat letépték, röpiratterjesztőiket megverték, gyűléseit megzavarták.⁶⁰

A kormánypárt legfőbb ellenfelének a kisgazdák bizonyultak. Az ország nagy részében csak e két párt vetélkedett egymással. Gyűléseiket betiltották, jelöltjeiket a csendőrök lefogták. A kormányfőhöz és a belügyminiszterhez rendre érkeztek a kisgazdák panaszai - nem sok eredménnyel. Eckhardt Tibor járta az Alföld városait, hogy személyesen lépjen fel a kormánypárt és a nyilasok támadásai ellen, és pártja programja mellé sorakoztassa fel a parasztságot. A „keresztény és nemzeti népi politika” magában foglalta a földreformot, s a paraszt, a polgár és a munkás egymásra találásának igényét is jelezte. Hárommillió hold felosztását ígerte 10-15 év alatt, és úgy képzelte el az országot, hogy majd közép-, törpe és kisbirtokokból fog állni. A föld jelenti a nyugalmat, biztos alapot ad a belső felforgatás és a külső fenyegetés elleni fellépésre, mert akinek földje van, van mit elvesztenie, és van mit megvédelmeznie.⁶¹

IV. 2. 2. Az 1947. évi választási kampány

Tildy Zoltán köztársasági elnök 1947. július 25-én feloszlatta a Nemzetgyűlést. A koalíciós pártok a felkészülésben előnnyel indultak az ellenzéki pártokkal szemben, mert míg a

⁵⁸ Pintér István (2010) 200. o.

⁵⁹ Pintér István (2010) 201. o.

⁶⁰ Pintér István (2010) 202. o.

⁶¹ Pintér István (2010) 203. o.

kormánypártok indulása akadály nélküli volt, addig mindez az ellenzéki szervezetek esetén az Országos Nemzeti Bizottság döntésétől függött.

Az Országos Nemzeti Bizottság július 30-án döntött az induló pártokról, így az augusztus 31-ei választásokon a négy kormánypárt (MKP, FKgP, SZDP, Nemzeti Parasztpárt) mellett még további hét párt vett részt: a Keresztény Női Tábor, a Magyar Radikális Párt, a Demokrata Néppárt, a Magyar Függetlenségi Párt, a Független Magyar Demokrata Párt, a Polgári Demokrata Párt és a Katolikus Néppárt. Tudomásul vette, hogy a koalíció tagjai – MKP, SZDP, NPP, FKgP – választási szövetségre léptek. Varga Endre, a Katolikus Néppárt vezetője 1947. augusztus 1-jén jelentette be, hogy a választásokon nem indul külön, hanem híveivel együtt a Keresztény Női Tábort erősíti.

Az SZDP már július 18-án hozzálátott programjának megvitatásához, el is fogadta azt. Szorgalmazták a hároméves tervet, a szövetkezetesítést és a tervgazdálkodást. Követelték a közigazgatási reformokat, a törvényes rendet biztosító független bíróságokat, a korrupció elleni fellépést, a közélet tisztaságát és az oktatás fejlesztését, elérhetőségének javítását. Fontosnak tartották a lelkiismereti szabadságot. Külpolitikai téren a Szovjetunióval való barátság ápolását, szorosabbra fűzését, az új, közép-európai demokráciákkal a jó kapcsolatok kiépítését és a nyugati munkáspártokkal a szoros kapcsolatok fenntartását ígérték. Az SZDP demokratikus szocializmust akart teremteni, ennek meg nem valósulása esetén anarchiával, polgárháborúval riogatta a szavazókat.⁶²

Az MKP augusztus 3-án hozta nyilvánosságra programját. Zrínyi Miklós „Ne bánts a magyart” szállóigéjét választották jelszóul, s ennek jegyében független országot, félelem nélküli, békés életet és jólétet, valamint „igazságos, feddhetetlen, erős demokráciát” ígérték. Kilátásba helyezték a nagy pénzintézetek mielőbbi államosítását. Hangsúlyozták, hogy a hároméves terv első harmadában a béreket 35%-kal növelni kell; az árakat letörik és a gazdagokat megadóztatják. Követelték a „gazdasági kártevők és az ország békéjét megrontó reakciók” elleni szigorú fellépést. Fontosnak tartották az állam és az egyház együttműködését, bármilyen szürreálisnak is hangzik ez a későbbiek ismeretében.⁶³

Az NPP a választásra külön programot nem dolgozott ki, hanem májusban a mezőtúri Dózsa- napon meghirdetett „programjavaslatot” népszerűsítették. Kiemelt fontosságúnak tartották minden paraszt érdekképviselét, a magántulajdon védelmét, az agrárium fejlesztését, emellett figyelmet szenteltek az újbirtokosoknak és a nincstelen falusiaknak. Az utóbbiaknak lakhatást és kertet, valamint erdő- és legelőhasználatot követeltek. Az előjogok, kiváltságok ellen

⁶² Izsák Lajos (2010) 245. o.

⁶³ Izsák Lajos (2010) 245. o.

felléptek, a volt uralkodó osztályok tekintélyének lerombolását is hangoztatták. Sürgették a mezőgazdaság egyenjogúsítását, az agráröllő és nagytőke letörését, a bányák és a kulcsiparok államosítását, a kartellek és trösztök felosztatását és bankok ellenőrzését.

Az FKgP nem dolgozott ki külön részletes programot, hanem a 14 részes programtervezetét használta fel. Fontosnak tartották a demokráciát, az előző évben kikiáltott köztársaságot és intézményeit, az emberi és polgári jogokat. Szorgalmazta a rendeleti kormányzás beszüntetését, a szabad önkormányzati választások megtartását, a magántulajdon védelmét és az MNFF programja szerinti államosítást. Hangsúlyozta a hároméves terv elfogadását, a tudatos gazdálkodást, a közteherviselést, a progresszív adózást és a létminimum adómentességét. Külpolitikai téren fontosnak tartotta a párt, hogy az ország ne csak a szovjetekkel, hanem a nyugati demokráciákkal is jó viszonyt ápoljon.⁶⁴

A PDP március 23-25-én tartott ülésén elfogadta új programját, azonban július elején új programot állítottak össze. Állást foglaltak az emberi és polgári jogok és az állampolgárok a túltengő állami hatalom elleni védelme mellett. A párt leginkább a városi lakosságot kívánta képviselni. Síkra szálltak továbbá a kereskedők, a kisiparosok és a közalkalmazottak érdekeiért is.⁶⁵

Pfeiffer Zoltán augusztus 4-én bejelentette a Magyar Függetlenségi Párt megalakulását. Programjuk a demokrácia jegyében íródott, a nemzeti és polgári alapokon nyugvó párt a demokratikus szocializmus és az egyéni szabadság elveit hirdette. A párt ellenezte a marxi osztályelméletet és a proletárdiktatúrát, szembeszegül az államosításokkal, a szövetkezetekkel és az adóterhek növelésével. Felvetette Kossuth dunai konföderáció-elméletét is. Sürgette a mielőbbi önkormányzati választásokat, a népszavazás bevezetését és a választójogi törvény igazságossá tételét. Elutasította a rendeleti kormányzást. A hároméves tervet a jólét és az egzisztencia gyarapodásáig támogatta. Kiállt a mezőgazdaság, az agrárium támogatása mellett.⁶⁶ A párt a koalíció külpolitikáját teljesen elhibázottnak minősítette, mert az ország egy nagy hatalom bizalmát sem élvezzi.⁶⁷

Kommunista javaslatra július 29-én megalakult az MKP, az SZDP, az NPP és az FKgP választási szövetsége, ígéretet tettek a reakció elleni harcra. Követelték a hároméves terv végrehajtását, a közigazgatási reformot, a demokráciának megfelelő önkormányzatot és az

64 Izsák Lajos (2010) 246. o.

65 Izsák Lajos (2010) 247. o.

66 Izsák Lajos (2010) 249. o.

67 Izsák Lajos (2010) 250. o.

agrárium képviselőjét. Ígéretet tettek a szabad vallásgyakorlásra és a magántulajdon védelmére, az ország függetlenségére.

A kampány során azonban ezeket a célokat figyelmen kívül hagyták, a baloldali pártok mind az FKgP kilátásait akarták rontani, azonban ezzel együtt a baloldali táborban is ellentétek kezdődtek: az SZDP-nek mind a kommunistákkal, mind a parasztpárttal súlyos nézeteltérései voltak.

A rivalizáció a választási bizottságok megalakulásánál is megnyilvánult, ugyanis mindenki igyekezett a saját emberét állítani a bizottságok élére. A baloldal, de leginkább a kommunisták itt is előnyt élveztek.⁶⁸

A választási kampányt leginkább az új szabályozás alapján a választójogból tömegesen kizárt állampolgárok tiltakozása tette botrányossá. Ezt a módszert Gyarmati György adminisztratív visszaélésnek nevezi, amely jóval meghaladja a kékcédulás csalás volumenét⁶⁹. Az akció előkészítésében Farkas Mihály és Rajk László közreműködött. A június 13-án lezajlott értekezleten a törvénynek arra a pontjára hivatkozik az előadó, hogy a reakciókat ki kell zárni a szavazásból. A kommunista választási feleősök kiképzése megtörtént, amely után már ismertek voltak azok a módszerek, amelyekkel el lehetett érni a szavazati joggal való megfosztást.⁷⁰

Az elkészült választási jegyzőkönyvekből kiderül, hogy több mint 460 ezer embert hagytak ki, amely miatt mindenki a kommunistákat hibáztatta, jogosan. A választói névjegyzékből kizárt emberek kérelmeinek tanulmányozása alapján az látható, hogy mondvacsinált tévedések, elírások, pontatlan adatok miatt húzódtott a választójog visszaszerzésével kapcsolatos eljárások sora.⁷¹

Többen kérelemmel fordultak a választási bizottságokhoz, mert nevük, lakóhelyük, születési adataik pontatlanul szerepeltek a választói névjegyzékben. Problémát jelentett a hadifogságból visszatérés igazolása is, ez alapos kizáró oknak minősült. Több esetben előfordult, hogy az eljárás, az igazolások beszerzése elhúzódott, és nem kapta vissza időben az állampolgár a szavazáshoz való jogát. Ez tulajdonképpen az alapvető állampolgári jogokkal való élés lehetőségétől fosztotta meg a sértetteket, és már előrevetíti a következő korszak, a kommunizmus szellemét. 114 ezer szavazónak azonban sikerült visszaszereznie szavazati jogát.⁷²

⁶⁸ Izsák Lajos (2010) 252-253. o.

⁶⁹ Gyarmati György (1997) 145. o.

⁷⁰ Gyarmati György (1997) 147. o.

⁷¹ MNL-HVML IV-403 111 Visszautasítottak névjegyzéke 1947

⁷² Parlamenti választási kampányok Magyarországon. Szerk.: Fejtl István Budapest, 2016. 88. o.

A két baloldali párt sem volt teljes békeességben egymással. Rákosi Mátyás ugyanis bejelentette az MKP és az SZDP egyesülését, amely ellen a szociáldemokraták tiltakoztak. Honnan is sejtették volna, hogy nem egészen egy év múlva ez be fog következni, és még a nevük is eltűnik a semmibe, és mindaz, amit eddig képviseltek.

A megelőző egy év legnagyobb vesztese az FKGP lett, ez tükröződött a kampányban is. A párt ellen indított lejárató kampány a kispazda frakció parlamenti erejét, a köztársasággellenes összeesküvés vádjára alapozott koncepció eljárás pedig a legfőbb vezetőket iktatta ki a Kispazdapárt éléről. 1947. február 25-én Kovács Béla szovjet hatóságok általi elhurcolása olyan körülmények között, hogy a parlament nem volt hajlandó felfüggeszteni a mentelmi jogát, ismét az eljövendő sötét kort vetítette előre.⁷³ Ezután Nagy Ferenc miniszterelnök emigrációba kényszerítéssel és zsarolással kiváltott lemondatása kevésbé kegyetlen módszernek tekinthető. A leszalámított Kispazdapártot ekkorra már annyira lejáratták, és erkölcsileg aláásták, hogy nem volt nehéz a kommunista pártnak és a parasztpártnak elcsábítania a szavazótáborukat.

A pártok anyagi lehetőségei sem voltak egyformák. A koalíció mögött ott voltak a pártvállalatok – mozik, nyomdák stb. – és a tagdíjat fizető több százezres párttagság. A koalíció tagjai gyűjtéseket is szerveztek, a kommunisták így pl. mintegy 6,8 millió forintba tettek szert. A párt 86 féle plakátot terjesztett négy millió példányban, csaknem 10 millió pamfletet is kiadott. Az NPP az alapszervezeteihez járműveket – autókat, kerékpárokat – is eljuttatott. Az FKGP 700 000 darab plakátot nyomtatott, ugyanez a párt a választásokra majdnem 1,8 millió forintot költött.⁷⁴

A választási plakátokon a párt programjára utaló célzott jelszavakkal igyekeztek felkelteni a választók érdeklődését. A jobboldali pártok a korábbi jelszavak hangsúlyozásával igyekeztek a Horthy-korszakban is képviselt értékrendjük változatlanóságára utalni. Jellemző a nemzeti színek és pártok utaló szimbólumok használata. Attól függően, hogy kiket akar megszólítani, jellegzetes típusfigurák hozzájuk tartozó eszközökkel jelennek meg (pl. a kommunista plakáton az ereje teljében lévő munkás kalapáccsal, a parasztpárt a búzakalással) A szociáldemokraták a munkások és parasztek számára üzennek, nagyon ötletesek a karikatúraszerű plakátok. Megjelenik a lejáratás is: Balogh István volt miniszterelnökségi államtitkár lejáratását jól tükrözi az őt gúnyosan ábrázoló plakát, amely kimerítik a karaktergyilkosság fogalmát.⁷⁵

⁷³ <http://www.rev.hu/sulinet45/szerviz/szakirod/palasi2.htm> Letöltve 2024.02.07. Palassik Mária: A Magyar Közösség ügy és tanulságai

⁷⁴ Izsák Lajos (2010) 252. o.

⁷⁵ Feitl István szerk. (2016) 92. o.

1945-ben a személyek nagyobb szerepet kaptak a kampányban. Például Peyer Károly csatlakozott a Zsolt Béla vezette Magyar Radikális Párthoz, és a Peyer-Zsolt kettőssel népszerűsítették magukat, és ilyen szlogenekkel jelentek meg a plakátokon. Peiffer Zoltán a Magyar Függetlenségi Párt, Schlachta Margit a Keresztény Női Tábor vezéralakjaként jelent meg, míg a Kisgazdapárt leszalámizása után nekik nem maradt ilyen vezéregyéniségük.⁷⁶

IV. 3. A választások lebonyolítása

IV. 3. 1. Az 1939-es választások lebonyolítása

A választások előkészítéseként a plakátok kihelyezése, a szavazatszedő bizottságok felállítása, a szavazólapok és jegyzőkönyvek előkészítése megtörtént.⁷⁷ A választások 1939. május 28-29-én, pünkösd vasárnap és hétfőn zajlottak. Elgondolkodtató, hogy mi lehetett az oka annak, hogy egy ilyen nagy egyházi ünnepre tették ezt a fontos eseményt. Talán ezzel is meg akarták szólítani az embereket, hogy a vallás által tőlük megkövetelt erkölcsi kötelességüknél fogva egy olyan politikára és pártra szavazzanak, amely nem veszélyezteti a vallásgyakorlást és az egyház helyzetét.

A szavazás napján a szavazókörök reggel 7 órakor nyitottak, és este hat óra után a szavazókörök bizottsága döntötte el a szavazás addigi állapota alapján, hogy mikor zárja be a szavazókört. A szavazóköröket a választási bizottság jelölte ki, és bízta meg az ott tevékenykedő elnököt és a tagokat. A bizottság tagjai előzetesen esküt tettek. A szavazásról jegyzőkönyvet vezettek, amelyben feljegyezték a szavazásra jogosultak számát, illetve azt, hogy hány férfi és hány nő szavazott, és mennyi érvényes és érvénytelen szavazat volt. Ha különleges esemény, atrocitás történt, azt is feljegyezték. A választás lezárulása után választókerületenként elkészültek az érvényes és érvénytelen szavazatok összesítő kimutatások is.⁷⁸

IV. 3. 2. Az 1947-es választások lebonyolítása

A választás a kommunista befolyás alatt lévő Belügyminisztérium és az Országos Nemzeti Bizottság előkészítő munkája nyomán zajlott. Az 1947. augusztus 31-i választások lebonyolításának legbotrányosabb eleme a kékcédulás csalás tömeges alkalmazása volt. Az 1947. évi választójogi törvény szerint, aki nem a lakóhelyén szavazott, az az adott napon ott adhatta le a szavazatát, ahol tartózkodott.

⁷⁶ Feitl István szerk. (2016) 91. o.

⁷⁷ MNL HVML IV-403 114 Részletes kimutatás a lajstromos választásokról választókerületenként Heves vármegyében 1939-ben

⁷⁸ MNL HVML IV-403 114 Az 1939. évi választás. Lajstromos választókerületi részletes kimutatás

Az MKP minden eszközzel megpróbálta kihasználni a törvény adta kikapukat. Bár sok körzetben tehetetlenül álltak a nyilvánvaló csalással szemben, néhány helyen jegyzőkönyv készült a visszaélésekről: ezek tanúsága szerint a kommunista aktivisták gépkocsin, teherautón, de még kerékpáron is mozgósították híveiket, hogy azok minél több helyen leszavazhassanak pártjukra. A kutatók szerint az MKP összesen 60-120 000 „kékcédulás” szavazatot nyerhetett, ezek segítségével pedig győzedelmeskedni is tudott, igaz, mindössze 22%-ot szerzett. Rákosiék tehát még törvénytelen eszközökkel sem érték el céljukat, ugyanis a kommunisták a Baloldali Blokk többi pártjával együtt sem szereztek abszolút többséget, ezért a Független Kisgazdapártot is be kellett venniük a – Dinnyés Lajos vezetésével 1947 szeptemberében megalakított – (báb)kormányba.⁷⁹

IV. 4. A választások eredménye

IV. 4. 1. Az 1939-es választások eredménye

A 38 listán összesen 2 761 618 választásra jogosult állampolgárból 2 343 992 fő vett részt a szavazáson. Ez 88,9%-os részvételi arányt jelent. Az érvényes szavazatok száma 2 193 053, 93,56%-os arányt jelent. Érvénytelenül szavazott 150 938, ami 6,44%-ot tesz ki. Az érvénytelen szavazatok inkább vidéken mutatnak többséget, ez annak tudható be, hogy az itt élők korábban nem szavaztak titkosan, így nem volt gyakorlatul az ilyen típusú szavazásban. Illetve egyes pártok aktivistái tudatosan érvénytelenítették szavazatokat, hogy így tiltakozzanak, ha pl. a nyilas párt nem tudta összegyűjteni a szükséges ajánlásokat egy választókerületben, de a térségben nagy volt a támogatottsága.⁸⁰A legtöbb listás szavazatot várakozásnak megfelelően a MÉP kapta, a szavazatok 48,24%-ával (1 057 879 szavazat), a pártot az FKgP 15,53%-os és az NYKP követte 15,41%-os aránnyal. Az eredményekben a megyei és városi listás szavazatokat illetően számos eltérés mutatkozik: megyei szinten a legnépszerűbb ellenzéki párt az FKgP volt a maga 20,07%-os eredményével, míg a városokban ugyanez a párt csupán a szavazatok 3,25%-át tudta megszerezni. Az SZDP esetén ugyanez a helyzet fordított volt: a szociáldemokraták a megyei listás szavazatok 1,87%-át, a városi listás szavazatok 14,12%-át szerezték meg. Az eltérés oka a lakosság összetételében keresendő: vidéken a földművelő parasztság, a városokban a tanult, értelmiségi polgárság és a munkásság volt számottevő. A városokban a szélsőjobb támogatottsága is magasabb volt.

⁷⁹ https://rubicon.hu/kalendarium/1947-augusztus-31-a-kekcedulas_valasztasok?gc_id=14734383555&h_ad_id=676904752758&gad_source=1&gclid=CjwKCAiA8YyuBhBSEi wA5R3-E3Fiw5pcF0u4-kT3ytpuNx222IF_mkyReXJGdkViCjgxbXGxHxvEWBoCGR4QAvD_BwE

⁸⁰ Hubai László (2001) 65. o.

A listás szavazatok alapján a MÉP 69, az NYKP 22, az FKgP 13, a PSZP és az SZDP 5-5 öt mandátumot szerzett.⁸¹

Egyéni választójoggal a szigorúbb cenzus miatt a listás választáshoz viszonyítva kevesebb, mintegy 1 867 875 fő rendelkezett. A választóknak itt is igen magas aránya (1 564 130 fő, 90,98%-uk) élt szavazati jogával. Az egyéni választókerületekben több pártnak sikerült jelöltet állítani, mint listán. A korábbiakhoz képest kevesebb esetben került sor egyhangú szavazásra, vagyis a kormánypárti jelölteknek akadt kihívójuk. A kormánypárt 10 egyéni kerületben jutott egyhangú szavazással mandátumhoz, a fennmaradó 125 mandátumra 325 jelölt pályázott.

1 493 549 érvényes és 70 581 érvénytelen szavazatot adtak le, tehát itt jóval alacsonyabb volt az érvénytelen szavazatok száma, mint a listás szavazásnál, itt ugyanis a szélsőjobboldali szavazók kevesebb kerületben szavaztak érvénytelenül.⁸²

Pótválasztásokat 8 választókerületben kellett tartani, mert a szavazatok nem érték el a 40%-ot, itt a kormánypárt szintén fölénybe került, és 4 mandátumot szerzett. Itt főleg a nyilas jelöltek voltak az ellenfelek.

A mandátumok kiosztásának relatív többségi rendszere miatt jelentősen torzult a képviselői helyek aránya a választási arányokhoz képest. A kormánypárt az egyéni kerületekben a szavazatok 54,94%-ával a mandátumok 82,92%-át nyerte meg. A 135 egyéni mandátumból 112-t a MÉP szerzett meg, a második legtöbbet pedig a Nyilaskeresztes Párt, szám szerint hetet.

A Magyar Élet Pártja összesen 181, a Nyilaskeresztes Párt 29, a Független Kisgazdapárt 14 mandátumot szerzett.⁸³

Összegzés

A kormánypárt nagyarányú győzelme az ellenzéki, baloldali pártok súlyos veresége is volt egyben.

A választás legnagyobb vesztese a Független Kisgazdapárt lett. Az 1935-ös 23 mandátumból csak 14-et tartott meg a nagy számú jelöltindítás ellenére. Az egyéni körzetekben 228 571 (15,30%) szavazatot kapott, míg a listás kerületekben 340 483 (15,53%) lett az eredmény. A párt hibája az volt, hogy túlságosan elaprózta erejét, és ez az egyéni kerületben csupán egyetlen helyen (Békésben, ahol Tildy Zoltánt választották meg) volt elég a győzelemhez. Eckhardt Tibor mandátuma csupán 59 szavazaton múltott. A kisgazdák sokáig vallották, hogy a MÉP csalt, végül mégsem tettek panaszt. Legfőbb ellenfelük mind az egyéni, mind a lajstromos kerületekben a kormánypárt volt, a maga hatalmas állami adminisztrációjával: 42 egyéni, kilenc

⁸¹ Hubai László (2001) 66. o.

⁸² Hubai László (2001) 67. o.

⁸³ Hubai László (2001) 68.

megyei és egy törvényhatósági kerületben; a Kisgazdapárt fellegváraiban, jórészt a Tiszántúlon, csak e két párt vívott küzdelmeket, összesen 66 mandátumért.

A MÉP súlyos vereséget mért vetélytársára. A lajstromon 26 mandátumot szerzett, míg a kisgazdák nyolcat, egyéniben pedig a MÉP 31-et, míg utóbbi csupán egyet. A másik ellenfél a nyilasok voltak: 31 egyéni választókerületben a MÉP, a kisgazdák és a nyilasok indultak, s egyetlen kisgazda sem jutott mandátumhoz. A kisgazdák a 14 mandátum többségét ott szerezték, ahol a szélsőjobb pártok nem indítottak jelöltet. A Kisgazdapárt vereségének másik fontos oka volt, hogy választási programja szinte azonos volt a kormánypártéval. A képviselői helyek csökkenésében a mandátumelosztás szisztémájának változása is közrejátszott (d'Hont-módszer).

A Szociáldemokrata Párt a baloldal harmadik nagy vesztese. Az 1935-ös 11 mandátum helyett most csak ötöt szerzett. Három megyei listájára 30 000-en szavaztak; 1935-ben a csak titkosan szavazó kerületekben indulva 132 000 szavazatot kaptak, ugyanezekben a választókerületekben most csak 83 601-et.⁸⁴

A választások igazi győztesei nagy meglepetésre a nyilaspártok voltak. A szélsőjobb oldali pártok – a nyilasok, a nemzetiszocialisták, a fajvédők és a pártonkívüliek –, felhasználva a számukra kedvező nemzetközi helyzetet, a náci sikereket és gátlástalan demagógiájukat, mindenekelőtt földosztó terveiket, biztosra vették a választási győzelmüket. Eredményeik, sikerük fontos oka volt, hogy összpontosították erejüket: csak ott indítottak általában helyileg is ismert és elfogadott személyeket, ahol a győzelemre remény volt. Jelöltet 64 egyéni, 14 megyei, két törvényhatósági listán (Hódmezővásárhely, Szeged), valamint a főváros és környéke mindegyik választókerületében indítottak (Győrben és Debrecenben is indulni akartak, de ajánlásaikat nem találták rendben). A fővárosban és környékén legfőbb riválisaik a szociáldemokraták és a MÉP volt, míg az egyéni és listás választókerületekben a kormánypárt. Ahol a Kisgazdapárt is indult vetélytársként, ott a kormánypárt nyert. Ahol csak a kormánypárt és a nyilasok indultak, ott 52:17 az arány a MÉP javára. A nyilas szellemiségű pártok együttesen a lajstromos kerületekben 548 737 szavazatot (25,01%), az egyéni választókerületekben 347 201 szavazatot (23,25%), egyéniben 17 mandátumot kaptak, összesen 47-et, ez az országgyűlés 18%-a. Tehát átlagban egy listás mandátumra 17 148 szavazat esett, míg a kormánypártnál 15 332, a kisgazdáknál pedig 26 191. A nyilaspártok a legnagyobb meglepetést a fővárosban és környékén okozták. A budai, polgárok lakta választókerületben – kiszorítva a szociáldemokratákat – a Nemzeti Front és a nyilaskeresztesek együtt 28 586 szavazatot kaptak,

⁸⁴ Pintér István (2010) 208. o.

utóbbiak három mandátumhoz jutottak. Az északi kerületben a nyilasok 18 458 szavazattal, megelőzve a szociáldemokratákat, két mandátumot szereztek, a déli választókerületben (a MÉP-hez hasonlóan 30 683 vokssal) négy képviselőt kaptak.⁸⁵

A pártok, az országos napilapok heteken keresztül vizsgálták, vajon mi a magyarázata annak, hogy a nyilasok és a MÉP szélsőséges erői ilyen sikereket értek el. A Dunántúlon nagy számú német lakosság, a nagy nyugati szomszéd példája, az egészségtelen földbirtokviszonyok, a földéhség, a kisparaszti fejlődés benuhátsága magyarázza a sikert. A városokban a zsidóság erős térfoglalása és főleg a mindig elégedetlen köztisztviselők és kispolgári rétegek magatartása adhat magyarázatot. Szociális demagógiával egyes helyeken széles tömegbázist teremtettek maguknak. A nyilasok sikerének fő oka, hogy a kampányban a MÉP és a nyilasok propagandája között alig volt különbség a demagóg frázisokban.⁸⁶

IV. 4. 2. Az 1947-es választások eredménye

Mint fentebb említettem, nagy vihart kavart a kommunisták aktivistái által lebonyolított kékcédulás választás. Az e módon szerzett szavazatok számát csak becsülni lehet, egyesek 200 ezerre is teszik. A hivatalos eredmények szerint 5 031 025 leadott szavazatból 4 998 338 (99,35%) érvényes, 32 687 (0,65%) érvénytelen volt.

Az MKP több mint 300 000 szavazattal kapott többet, mint 1945-ben, és a legnagyobb párt lett a maga 22,25%-os eredményével. A kisgazdák a szavazatok 15,34%-át kapták, a szociáldemokraták 14,86%-át, a DNP 16,5%-át, az MFP 13,43%-át, az NPP 8,28%-át, az FMDP 5,25%-át, az MRP 1,71%-át, a KNT 1,39%-át. A PDP a szavazatok 1%-át szerezte meg. A választási szövetség tagjai jogszabály szerint az országos lista 60 mandátumának 80%-át, 48-at szereztek.

Az országgyűlésbe így az MKP 100, az FKgP 68, az SZDP 67, az NPP 36, a KNT 4, a DNP 60, az MFP 49, az MRP 6, az FMDP 18 és a PDP 3 képviselőt küldött.⁸⁷

Összegzés

Az 1947. évi választás a kommunista párt relatív győzelmét hozta, azonban a kékcédulás csalások és a választói névjegyzékek együttesen sem biztosították a kívánt eredményt, 1945-höz képest mindössze 5,31 százalékponttal tudtak javítani az eredményükön.

Ugyanakkor a statisztika alapján szépen körvonalazódik a kisgazdák ellen folytatott szalámitaktika hatása, bár a kommunisták messzemenő erőfeszítései ellenére a párt 15,43%-os eredménye közel sem volt elegendő ahhoz, hogy a koalíció balszárnya magának tudhassa a

⁸⁵ Pintér István (2010) 209. o.

⁸⁶ Pintér István (2010) 212. o.

⁸⁷ Izsák, Lajos (2010) 259-261. o.

parlamentari helyek döntő többségét: a Baloldali Blokk pártjai az országgyűlés 45,48%-át tették ki. A kisgazdákra szavazók számát a párt szavazóbázisára alapozó új pártok indulása is csökkentette a szavazatok „szétszóródása” miatt. Mindenesetre az 1945-ös választáshoz képest a szavazatszám alapján a Kisgazdapárt elvesztette támogatottsága kb. 70%-át, ugyanakkor nem lehet pontosan tudni, hogy az 1947-ben szavazati jogukat veszített szavazók közül hányan szavaztak volna egyébként a kisgazdákra.

A kormánykoalíció az országgyűlés 60,88%-át tette ki, vagyis megkapták az ún. „választási prémiumot”, emiatt ők osztották az országos választási lajstrom nyolcvan százalékán, és azokon a helyeken is, amelyeket a legalább 80 000 voksot maguknak tudó pártok egymás között szavazatarányosan osztanak fel. Ehhez a „bónuszhoz” feltétel volt, hogy a koalíció a szavazatok 60%-át szerezzék meg, a küszöb az összes leadott szavazat alapján 2 999 003 volt. A koalíció pártjai 3 042 919 szavazatot szereztek, a különbség 43 916 szavazat volt, tehát feltételezhetően a kékcédulás csalással szerzett szavazatok miatt jutottak ehhez az előnyhöz.⁸⁸

A fentiek alapján Rákosiék nagyon nem voltak magukkal megelégedve. Az eredmények további szépítése céljából az MKP megvádolta a Pfeiffer-féle MFP-t az ajánlóívvel való visszaéléssel, s a Választási Bíróságtól Pfeifferék mandátumainak megsemmisítését kérték. A bíróság Rákosi nyomására az MFP mind a 49 mandátumát érvénytelenítette, az üres helyeket nem töltötték be. A választói névjegyzék manipulálásával és az MFP kizárásával összesen 1137400 szavazópolgár akarata nem érvényesült vagy veszett el. Ez 24 350-nel volt több a kommunisták csalásokkal együtt begyűjtött szavazatainál. A bíróság határozata után a Baloldali Blokk mintegy 56%-os jelenlétével abszolút többséget szerzett az országgyűlésben.⁸⁹

V. Az országgyűlés

Az 1939-ben összehívott új országgyűlést 260 képviselőházi képviselő alkotta. Az országgyűlés kétkamarás volt. A június 14-én összeülő képviselőházban a Magyar Élet Pártja 183 mandátumot foglalt el a 260-ból. A képviselőknek jogukban állt törvényjavaslatot kezdeményezni, a kormány egészéhez vagy annak egyes minisztereihez interpellációt intézni. Napirenden kívül szót kérhettek, pl. személyes megtámadtatás, félreértett szavak helyreigazítása címén, ezen felszólalásokat illetően az ülést levezető elnöknek jogában állt a szót megadni vagy megvonni.⁹⁰ A felsőházban születési joggal kaptak helyet a Habsburg-

⁸⁸ Gyarmati György (1997) 155-157. o.

⁸⁹ Gyarmati György (1997) 161. o.

⁹⁰ <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyarorszag-a-masodik-vilagaboruban-lexikon-a-zs-F062E/k-F0A98/kepviselohaz-F0AD5/> Letöltés napja: 2024. 02. 07.

Lotharingiai ház nagykorú (24. életévét betöltött) és az ország területén élő tagjai. Az első csoportba 1938-1945 között Albrecht, József és fia, József Ferenc kir. hercegek tartoztak. Méltóság vagy hivatal címén 14 világi személy került be a felsőházba, köztük kettő koronaőr, a Kúria és a Közigazgatási Bíróság elnöke, a koronaügyész, a Magyar Nemzeti Bank elnöke, a Honvédség főparancsnoka. Ugyanezen csoportba tartozott 32 egyházi személy, köztük a hercegprímás, az érsekek és megyéspüspökök, a református és evangélikus püspökök. E csoport prominens képviselője volt Serédi Jusztinián hercegprímás, Ravasz László református és Raffay Sándor evangélikus püspök. 38 tagot választottak az egykori Főrendiház örökös tagsággal felruházott főnemesi családjai azon nagykorú férfitagjaik közül, akik évente legalább 2000 pengő föld- vagy házadót fizettek, ők alkották a harmadik tagcsoportot. A negyedik csoportot a vármegyei és városi törvényhatóságok 76 választott tagja jelentette. Az ötödik tagcsoportba a kamarák, a felsőoktatási intézmények és a Magyar Tudományos Akadémia összesen 40, választást követően delegált tagja tartozott. A hatodik csoportot a kormányzó által kinevezett 40 felsőházi tag alkotta. A tagság kritériuma a 35. életév volt. Időtartama az 1. és a 6. tagcsoportnál élethosszig, a 2.-nál a méltóság- vagy hivatalviselés idejére, a 3., 4. és 5. tagcsoportnál 10 évre szólt, utóbbiaknál az újraválasztás lehetőségével. A felsőház létrehozása a konzervativizmus súlyának növelését célozta a törvényalkotásban, egyben a törvényhozás stabilitásának fokozását, főként a választási rendszer módosulása esetén, amennyiben a Képviselőházban megerősödne a radikális társadalmi változásokat követelő politikai erők képviselete. Ezek alatt az 1920-as években még elsősorban a baloldalt, az 1930-as évek második felétől a szélsőjobboldalt értették.⁹¹

A képviselőház az országgyűlés választott tagjaiból álló kamarája. A II.világháború időszakában az 1938.jún.3-án kihirdetett választójogi törvény alapján, az 1939.május 28-29. választások nyomán megalakult képviselőház funkcionált. Az 1939. június 14-én összeülő képviselőházban a Magyar Élet Pártja 183 mandátumot foglalt el a 260-ból. A képviselőknek jogukban állt törvényjavaslatot kezdeményezni, a kormány egészéhez vagy annak egyes minisztereihez interpellációt intézni. Napirenden kívül szót kérhettek, pl. személyes megtámadtatás, félreértett szavak helyreigazítása címén, ezen felszólalásokat illetően az ülést levezető elnöknek jogában állt a szót megadni vagy megvonni.

A II.világháború idején a képviselőház hatáskörét elsődlegesen a kivételes hatalom alkalmazása korlátozta. A pünkösdi választások nyomán a képviselőházban és a MÉP-ben kialakult jobboldali többség, illetve az erős szélsőjobboldali ellenzék, szükségessé tették a

⁹¹<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyarorszag-a-masodik-vilaghaboruban-lexikon-a-zs-F062E/f-F0927/felsohaz-F0941/> Letöltés napja: 2024. 02. 07.

képviselőház üléseinek hosszabb időre történő elnapolását. A háborús helyzetre való tekintettel meghosszabbították 1944-ben lejáráó 5 éves mandátumát. A nyilas hatalomátvétel után Sopronba evakuálták. A soproni időszakban a képviselőházba meghívták a mandátummal egyébként nem rendelkező nyilas vezetőket. Ezen gyakorlattal a képviselőház tekintélyvesztése elérte mélypontját, mivel képviseleti jellege névlegesen is megszűnt.⁹²

A gyöngyösi választókerület

V. 1. Az 1939-es választások Gyöngyösön

1939-ben Gyöngyös és a hozzá tartozó 18 falu alkotta a választókerületet. A választókerület lakossága földműves, elsősorban szőlőművelésből él.⁹³

Gyöngyös az őskor óta lakott vidék. A honfoglalás után az Aba nemzetség telepedett meg a környéken. I. Károly 1334. május 5-én mezővárossá emelte Gyöngyöst, melynek földesura Szécsényi Farkas Tamás lett. A város 1634-ben alapított gimnáziumot a jezsuita szerzetesekre bízta. A szőlőművelés és a borkészítés mellett egyéb mezőgazdasági termények, gyümölcs, zöldségtermesztéssel foglalkoznak a térségben, illetve a középkortól a céhes ipar és a kereskedelem is virágzott.

Az 1939-es választások éles politikai összecsapásokat eredményeztek a Kisgazdapárt és a Magyar Élet Pártja között. A MÉP 1939. március 7-én alakult meg, ami azzal magyarázható, hogy a pártszakadás miatt meggyengült kormánypartot gyorsan újjá akarták szervezni. Gyöngyösön korábban a Független Kisgazdapártnak volt nagy támogatottsága, mivel az itt élő birtokos parasztok érdekeit ez a párt képviselte. A Hevesvármegye című helyi lap 1939. március 25-i száma tudósít először arról, hogy megalakultak Heves vármegyében is a MÉP helyi szervezetei, a gyöngyösi is.⁹⁴ Nemcsak a NEP volt tagjai, hanem a Kisgazdapártból kilépett személyek is a MÉP-be léptek be számosan.⁹⁵ Ez a választások előtt üzenet a kisgazdapárti politika eredményességét illetően. Tavasszal folytatódott a párt szervezése, és vitéz Taby Árpádot jelölte a párt egyéni jelöltként a gyöngyösi választókerületben, a Heves vármegyei listán pedig a párt 2. jelöltje az egri Petró Kálmán mögött⁹⁶. Az egyéni jelöltséget Taby Árpáddal szemben a kisgazdapárti dr. Soltész János vállalta, aki mellett Eckhardt Tibor is kampányolt. A rövid kortesharc számos eleme tükröződik a helyi sajtóban. 1939 májusában meghirdették a pártok, hogy kiket jelölnek, és erős propaganda zajlott a lap hasábjain, ahol

⁹² <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyarorszag-a-masodik-vilaghaboruban-lexikon-a-zs-F062E/k-F0A98/kepviselohaz-F0AD5/>

⁹³ https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_Almanach_1939-1944/?pg=16&layout=s (2024.02.07.)

⁹⁴ Hevesvármegye 1939. március 25. I. évfolyam 7. szám 1. o.

⁹⁵ Hevesvármegye 1939. április 15. I. évfolyam 10. szám 3. o.

⁹⁶ Hevesvármegye 1939. május 10. I. évfolyam 14. szám 2-3. o.

elsősorban Teleki Pál és Imrédy Béla politikáját méltatták, illetve a revíziós sikerekre építve egy erősen nemzeti beállítottságú antiszemita hangnemet ütnek meg.⁹⁷ Vitéz Taby Árpád és a vármegye többi jelöltjének érdemeit hangsúlyozták, illetve a Kisgazdapárt programját kritizálták. Meghirdette a lap a MÉP-jelölt választási gyűléseinek helyét és időpontját, és a lezajlott eseményekről patetikus hangvételű tájékoztatást adott.⁹⁸ A választások előtti napokban már dr. Soltész János és a Kisgazdapárt biztos vereségét prognosztizálták, illetve továbbra is kiemelték az elhibázottnak tartott földosztási politikát, és a hagyományos politikai nézetek elavultságát, idejét mulattságát hangsúlyozták.⁹⁹ A választás előtti egy-két napon pedig részletes tájékoztatást ad a lap szavazás menetéről, illetve a szavazólap másán bemutatja, és szövegesen is kiemeli, hogy csak a MÉP-re és Taby Árpádra kell tenni az X-et.¹⁰⁰

A választási győzelem után, június 3-án ünnepelte a győzelmet, és arról győzte meg a választókat, hogy az ország jövője kapcsán a legjobban döntöttek. Nincs visszafogottság a győzelem ünneplésében, sőt a legyőzöttet még keményebb kritikával minősíti. A sajtónak ez a felfokozott hangvétele is tükrözi, hogy a MÉP átvette azt a modern politizálási stílust, ami Gömbös Gyulával kezdődött Magyarországon.¹⁰¹

A gyöngyösi választókerületben a Független Kisgazdapárt, a Magyar Élet Pártja és az ő jelöltjeik álltak csak szemben egymással. Ezért is volt a harc kiélezett. Gyöngyösön 13365 választásra jogosult személyből 12075 fő vett részt a listás szavazáson, ez 90,35%-os részvételt jelent, 11600 volt az érvényes szavazatok száma, ami 96,07%. Érvénytelen szavazat 475, ez 3,93%. A Független Kisgazdapártra 3395 fő (29,27%), a MÉP-re 8205 fő (70,73%) adta le a voksát. Sem az SZDP, sem a szélsőjobb nem tudott a körzetben jelöltet indítani. Heves vármegyében listán a többi választókerületben is mindenütt a MÉP nyert többségében 40-50% körüli eredménnyel. A gyöngyösi 70% kiugróan magas támogatottságot jelent, ami azt jelzi, hogy sikeres volt a kampány. Gyöngyösön kívül minden választókerületben indultak egyéni jelöltek a Nyilaskeresztes Párt színeiben, és 25-40% között teljesítettek átlagosan. A Független Kisgazdapárt Hatvan kivételével minden választókerületben indított jelöltet, de sehol sem tudtak bekerülni.¹⁰²

97 Hevesvármegye 1939. május 20. I. évfolyam 17. szám 1. o.

98 Hevesvármegye 1939. május 20. I. évfolyam 17. szám 4-5. o.

99 Hevesvármegye 1939. május 17. I. évfolyam 16. szám 1-3.o.

100 Hevesvármegye 1939. május 24. I. évfolyam 18. szám 1. o.

101 Hevesvármegye 1939. június 3. I. évfolyam 20. szám .1-2. o.

102 Hubai László II. (2001) 133. o.

Az egyéni mandátumért folytatott küzdelemben vitéz Taby Árpád 4344 szavazattal győzte le dr. Soltész János ügyvéd kiscgazda jelöltet.¹⁰³

V. 2. Az 1947-es választások Gyöngyösön

Az 1947. évi választások során Gyöngyös a Heves-Hont vármegyei választókerület része volt. Az 1945-ben győztes Kiscgazdapárt erős volt, mert jelentős volt a birtokos parasztság aránya, különösen a szőlősgazdáké. A gyökértelen kommunista párt programjának, jelszavainak súlykolása azonban már 1945 óta tartott, ami a helyi sajtóban, az 1947-től megjelenő Gyöngyösi Hírlapban és az SZDP által kiadott Gyöngyösi Barátság című lapban érzékelhető. A különböző pártok jelöltjeinek kampányát követik a sajtómegjelenések, amelyekben elsősorban arról tájékoztatnak, hogy hol, mikor lesznek a kampánygyűlések, és népszerűsítik a pártok programját. Népszerű jelölt volt Gyöngyösön a kiscgazdapárti Adorján József, akinek beszédeiről tudósít, és pozitív személyiségként mutatja be. Ő végül be is került az országgyűlésbe¹⁰⁴.

A Gyöngyösi Hírlap óvatosan ugyan, de megőrizte a konzervatív szellemiséget és értékrendet.

Ez a sajtótermék felveti a mindenkit érdeklő kérdést: visszakapják-e szavazati jogukat azok, akiket megfosztottak attól. Arról tájékoztat, hogy Gyöngyösön is „százsámra” tiltakoznak az ideiglenes választói névjegyzék ellen, mert szerintük alaptalanul hagyták ki őket. Gyöngyösről nagyobb küldöttség utazott a fővárosba ez ügyben Adorján József vezetésével. Közbenjárásuk sikeres volt, ugyanis a belügyminisztériumból egy tanácsos érkezett az ügy kivizsgálására, és összehívta a választási bizottságot. Kiderült, hogy valakik feljelentést tettek a politikai rendőrségen, és ezért kerültek fel sokan a listára, amely alapján megvonták tőlük szavazati jogukat.¹⁰⁵

A Gyöngyösi Hírlap mellett a Heves Vármegyei Levéltár iratanyagában is számos olyan panaszlevelet találtam, amely egyrészt az igazolás után visszaadta a panaszosnak választójogát, másrészt viszont olyan lista is van, amely azokat veszi számba, akiket megfosztottak a választójogától.¹⁰⁶

A Gyöngyösi Barátság című lap tudósítása szerint a Pfeiffer-féle Magyar Függetlenségi Párt hamisított ajánlási ívei miatt nyújtottak be panaszt a közigazgatási bírósághoz, és kérték a mandátumok megsemmisítését. A lap érdekes fejleménynek nevezi a várható ítéletet, ami

103 Hevesvármegye 1939. június 3. I. évfolyam 20. szám 2. o.

104 Gyöngyösi Hírlap 1947. aug. 24. I. évfolyam 15. szám 1. o.

105 Gyöngyösi Hírlap 1947. aug. 24. I. évfolyam 15. szám 1. o.

106 MNL-HVML IV-403 111 Visszautasított választói kérelmek névjegyzéke

egybeesik azzal a szellemiséggel, ami a kommunista párt eredményes tevékenységére utal. Mint tudjuk, a Magyar Függetlenségi Párt összes mandátumát megsemmisítették, így tudott a baloldali „pártszalámidarabokból” összetákolts szövetség többségbe kerülni.¹⁰⁷

VI. Összegzés, következtetések

A dolgozat elején megfogalmazott kérdések alapján a két korszakban lezajlott egy-egy választás között sok a hasonlóság.

Az egyik az, hogy a választások célja a politikai irányvonal és a politikai hatalom vezető személyiségeinek leváltása volt mindkét esetben. A Horthy-korszak Bethlen-féle konzervatív csoportja az 1930-as évek elejéig sikeresen konszolidálta a trianoni traumától megroppant országot, de a gazdasági világválság és a szélsőséges politikai irányzatok megjelenése olyan kihívások elé állította őket, amelyeket nem tudtak elfogadni. Ennek következménye volt, hogy az újonnan megjelenő hatalomra aspiráló politikusok minden eszközzel igyekeztek őket kiszorítani és ellehetetleníteni, és a saját hatalmi struktúrájukat kiépíteni. Így értelmezhetjük például a Magyar Élet Mozgalom Magyar Élet Pártjává szervezését és kormánypárttá alakítását. Ebből a szempontból kivételes személyiségnek tartom Teleki Pál miniszterelnököt, aki tudott az új idők elvárásaihoz alkalmazkodni annak ellenére, hogy a Horthy-korszak elején együtt indult politikai karrierjük Bethlennel. Más kérdés, hogy politikája később zsákutcába futott, és ez készítette öngyilkosság elkövetésére.

Az 1945-ös ígéretesnek tűnő politikai helyzet gyorsan csalódást okozott az akkori generációnak. Hiszen egy demokratikus, többpártrendszerre épülő szabad ország felépítésében hittek, de az 1947-es választások, és az azt megelőző koncepciós eljárások és alantas politikai eszközök végül e remények szertefoszlásához vezettek. A hatalmat megszerző kommunista párt kíméletlenül kiszorította és - ha kellett - elpusztította azokat, akik ideológiája és rendszere kiépítésének útjában álltak. A Horthy-korszak utolsó választása 1939-ben és az 1947-es választás egy-egy korszak zárásaként és egy-egy új korszak kezdeteként értékelhető. Mindkettő diktatúrához vezetett: az egyik esetben a nyilasok, a másik esetben a kommunisták kerültek hatalomra. Ez mindkét esetben megpecsételte az ország sorsát.

¹⁰⁷ Gyöngyösi Barátság 1947. szeptember 7. III. évfolyam 37.szám 3. o

Felhasznált irodalom

Erényi Tibor 2010: Többpárti választások és parlamentarizmus Magyarországon 1920–1947. In: Parlamenti választások Magyarországon 1920-2010. 3. bőv., átd. kiad. Szerk. Földes György, Hubai László. Budapest, 2010.

Gyarmati György: Itt csak az fog történni, amit a kommunista párt akar! Adalékok az 1947. évi országgyűlési választások történetéhez. In: Társadalmi Szemle, 1997.

Herber Attila, Martos Ida, Moss László, Tisza László: Történelem 6, Reáltanoda Alapítvány, Bp., 1997.

Hubai László: Magyarország XX. századi választási atlasza 1920-2000. I. kötet A választások története és politikai geográfiája. Budapest, 2001.

Hubai László: Magyarország XX. századi választási atlasza 1920-2000. II-III. kötet A választások története és politikai geográfiája. Budapest, 2001.

Hubai László: Választók és választói jog Magyarországon 1920-47. Társadalmi Szemle 1998. 7. szám

Izsák Lajos: A parlamentarizmus vesztett csatája – 1947. In: Parlamenti választások Magyarországon 1920-2010. 3. átd., bőv. kiad. Szerk.: Földes György, Hubai László. Bp., 2010.

Máthé Áron: Eretnek marxisták, antiszemita akarnokok. *Nyilaskeresztések*, Rubicon Történelmi Magazin 2021. 32. évf. 9. sz.

Paksy Zoltán: A nemzetiszocialista mozgalmak megszerveződése, párt- és regionális struktúrája Magyarországon az 1930-as években. In: *Múltuk*, 2009. 3. sz.

Parlamenti választási kampányok Magyarországon. Szerk.: Feitl István Budapest, 2016

Pintér István: A kényszerpályára szavazó ország – 1939. In: Parlamenti választások Magyarországon 1920-2010. 3. bőv., átd. kiad. Szerk. Földes György, Hubai László. Bp., 2010.

Lapok, folyóiratok, újságok

Hevesvármegye

Gyöngyösi Barátság

Gyöngyösi Hírlap

Internetes források

<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=93800019.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D41>

Letöltve: 2023.02.03.

<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=94500008.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D42>

Letöltve: 2023.02.03.

<https://tti.abtk.hu/terkepek/terkepek/1939-nemzetgyulesi-valasztasok> Letöltve:2024.02.03.

<http://www.rev.hu/sulinet45/szerviz/szakirod/palasik2.htm> Letöltve 2024.02.07. Palasik Mária: A Magyar Közösség ügy és tanulságai

https://rubicon.hu/kalendarium/1947-augusztus-31-a-kekcedulas-valasztasok?gc_id=14734383555&h_ad_id=676904752758&gad_source=1&gclid=CjwKCAiA8YyuBhBSEiwA5R3-E3Fiw5pcF0u4-kT3ytpuNx222IF_mkyReXJGdkViCjgxbXGxHxvEWBoCGR4QAvD_BwE

Letöltve 2024.02.07

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyarorszag-a-masodik-vilaghaboruban-lexikon-a-zs-F062E/k-F0A98/kepviselohaz-F0AD5/>

Letöltés: 2024. 02. 07

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyarorszag-a-masodik-vilaghaboruban-lexikon-a-zs-F062E/k-F0A98/kepviselohaz-F0AD5> Letöltve: 2024.02.07.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_Almanach_1939-1944/?pg=16&layout=s

Letöltve:2024.02.07.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/TOLM_Sk_06_Evsz3/?pg=525&layout=s Letöltve: 2024.02.07. Évszázadokon át. Tolna megye történetének olvasókönyve. III. k. Szerk.: K.

Balog János. Szekszárd, 1990. 477-478. o.

Levéltári források

MNL Heves Vármegyei Levéltár 10 979. V. 31. 1-7 Választási bélyegek ügye

MNL Heves Vármegyei Levéltár IV-403 114 25. Heves vármegye listás jelöltjei ajánlásainak elfogadása

MNL Heves Vármegyei Levéltár 12484. VI.20. és 13721 VII. 10. Országos képviselőválasztás költségei

MNL Heves Vármegyei Levéltár IV-403 114 Gosztonyi Sándor képviselőjelölt panasza akadályoztatása miatt a kampányban

MNL Heves Vármegyei Levéltár IV-403 111 Visszautasítottak névjegyzéke 1947

MNL Heves Vármegyei Levéltár IV-403 114 Részletes kimutatás a lajstromos választásokról választókerületenként Heves vármegyében 1939-ben

MNL Heves Vármegyei Levéltár IV-403 114 Az 1939. évi választás. Lajstromos választókerületi részletes kimutatás

MNL Heves Vármegyei Levéltár IV-403 111 Visszautasított választói kérelmek névjegyzéke

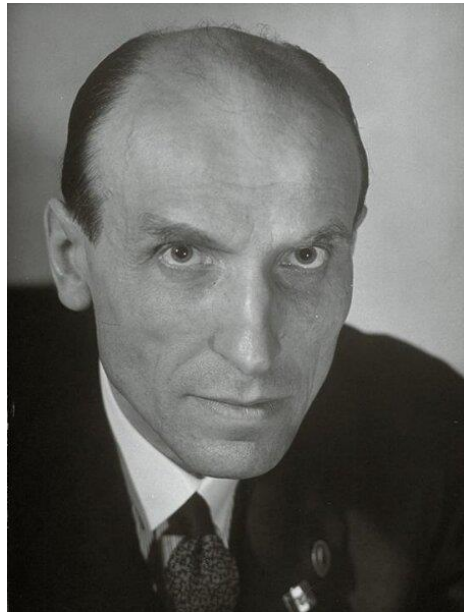
Mellékletek

Képjegyzék

A kor kiemelkedő személyiségei

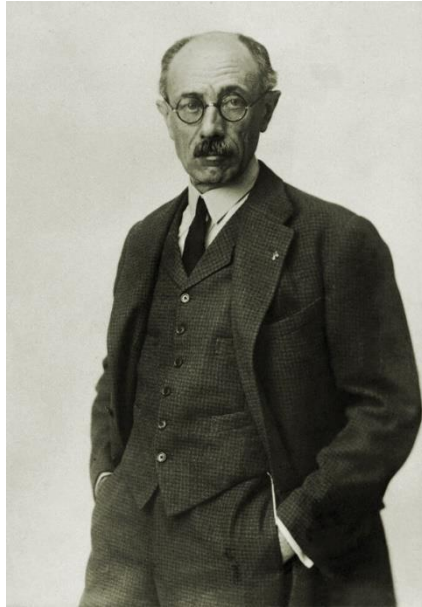
1. ábra Horthy Miklós kormányzó¹⁰⁸

2. ábra Imrédy Béla miniszterelnök¹⁰⁹

¹⁰⁸<https://www.origo.hu/tudomany/20180618-150-eve-szulett-horthy-miklos-magyarorszag-volt-kormanyzoja.html> Letöltve: 2024. 02. 07.

¹⁰⁹<https://joreggelt.blogstar.hu/2022/05/14/imredy-bela-megalakitja-kormanyat/117066/> Letöltve: 2024. 0

3. ábra: Teleki Pál miniszterelnök, földrajztudós¹¹⁰

4. ábra: Szálasi Ferenc, az NYKP vezére, későbbi nemzetvezető¹¹¹

¹¹⁰ <https://rubicon.hu/cikkek/1941-aprilis-3-teleki-pal-miniszterelnok-halala?rovat=naptar> Letöltve: 2024. 02. 07.

¹¹¹ <https://nemzeti.net/in-memoriam-szalasi-ferenc-17162242.html> Letöltve: 2024. 02. 07.

5. ábra: Eckhardt Tibor kisgazdapárti politikus¹¹²

6. ábra: Vorosilov marsall, a SZEB elnöke Sztálin társaságában¹¹³

¹¹² <http://mako.hu/2018/07/06/eckhardt-tibor-tevekenysege/> Letöltve: 2024. 02. 07.

¹¹³ <https://en.topwar.ru/196940-pervyj-krasnyj-oficer.html> Letöltve: 2024. 02. 07.

7. ábra: Tildy Zoltán miniszterelnök, majd köztársasági elnök¹¹⁴

8. ábra: Nagy Ferenc kisközpárti miniszterelnök¹¹⁵

¹¹⁴ https://hu.wikipedia.org/wiki/Tildy_Zolt%C3%A1n_%28politikus%29 Letöltve: 2024. 02. 07.

¹¹⁵ https://hu.wikipedia.org/wiki/Nagy_Ferenc_%28minisztereln%C3%B6k%29#/media/F%C3%A1jl:Nagy_Ferenc-MTI_1946.jpg Letöltve: 2024. 02. 07.

9. ábra: Szakasits Árpád szociáldemokrata politikus¹¹⁶

10. ábra: Slachta Margit, az első női képviselőnk¹¹⁷

¹¹⁶ <https://mek.oszk.hu/01900/01906/html/index1780.html> Letöltve: 2024. 02. 07.

¹¹⁷ <https://www.terrorhaza.hu/hu/idoszaki-kiallitasok/a-legmodernebb-magyar-no-slachta-margit> Letöltve: 2024. 02. 07.

11. ábra: Kéthly Anna szociáldemokrata politikus¹¹⁸

12. ábra: Kovács Béla kisközgazda főtitkár¹¹⁹

¹¹⁸ <https://168.hu/itthon/ikon-de-nem-maganyos-hos-kethly-anna-es-a-szocialdemokracia-oroksege-14598>
Letöltve: 2024. 02. 07.

¹¹⁹ <https://mek.oszk.hu/01900/01906/html/index299.html> Letöltve: 2024. 02. 07.

13. ábra: Rajk László belügyminiszter¹²⁰

14. ábra: Pfeiffer Zoltán, az MFP alapítója¹²¹

¹²⁰ <https://rajk.info/hu/fotok---csaladtortenet/rajk-laszlo-a-vadlottak.html> Letöltve: 2024. 02. 07.

¹²¹ https://www.omnia.ie/index.php?navigation_function=2&navigation_item=%2F2064401%2F_mnm_MMUSEUM1394241&repid=1 Letöltve: 2024. 02. 07.

15. ábra: Péter Gábor, az ÁVO vezetője¹²²

16. ábra: Rákosi Mátyás MKP-főtitkár, "Sztálin legjobb tanítványa"¹²³

¹²² <https://pestisracok.hu/peter-gabor-az-igazi-martir/> Letöltve: 2024. 02. 07.

¹²³ <https://hirado.hu/extra/tortenelem/cikk/2022/02/04/halalaig-kuzdott-hogy-visszaterjen-51-eve-halt-meg-rakosi-matyas> Letöltve: 2024. 02. 07.

Megválasztott képviselők, képviselőjelöltek

17. ábra: Vitéz Taby Árpád, a MÉP gyöngyösi képviselője¹²⁴

18. ábra: Dr. Soltész János, a kisgazdák gyöngyösi jelöltje 1939-ben¹²⁵

¹²⁴ <https://www.armedconflicts.com/Taby-Arpad-t176227> Letöltve: 2024. 02. 07.

¹²⁵ https://mpgy.ogyk.hu/mpgy/alm/al935_40/364.htm Letöltve: 2024. 02. 07.

19. ábra: Kádár János, az MKP Heves-Hont-Nógrádi listavezetője¹²⁶

¹²⁶https://www.archivnet.hu/politika/interju_kadar_janossal_a_magyar_radioban_1956_szeptember_2..html
Letöltve: 2024.02.07

HEVESVÁRMEGYE

<p>KELOPISZTEREI DÍJ: Egy évre 10 P. Negyedévre 4 P. Hírlapokhoz ajándékoszítva. Kéziratokat nem öntünk meg és nem adunk vissza. Birtoklók esetében közig. illeték.</p>	<p>Politikai, társadalmi és közgazdasági hetilap. SZERKESZTŐ-SZOCIETÁS: Dr. Katriós Kálmán Dr. Szabó Sándor vitéz Dr. Szirény Károly.</p>	<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal: Gyöngyös, Kosuth-utca 4B sz. (Egyetemvárosi Gondnokság Igazgatósága) Telefon: 8. Postafiók: 101. Családszámla: 81/86. Szajkócsék utcai telefon szolgálat.</p>
---	---	---

A szavazás rendje a gyöngyösi választókerületben:

A szavazás május 24. hétfőjén reggel 8 órakor kezdődik az egyes szavazóhelyiségekben. A szavazás az érkezés sorrendjében történik.

Hár óra reggel, legkésőbb valamennyien szavazunk is, ezért már reggel fél nyolc órakor jelenjünk meg a szavazó helyiségek előtt. Csapatunként bocsájtsuk be a szavazókat.

A szavazóhelyiségbe csak polgári ruhában lehet belépni, minden félé egyszerűen viselése tilos, pertételeit viselni sem szabad.

A szavazóhelyiségben az elnökök, vagy a bizalmi felügyelő kivételével senki nem beszélhet, azok kérdéseire is csak röviden adjunk választ.

A szavazóhelyiségben véleményünket ne nyilvánítsuk. Nem szabad olyan mondatot vagy szót, amihez következtetni lehessen, hogy kire szavazunk! A szokásos polgári közbeszólásokon kívül más közbeszólást ne használjunk!

A választóknak szavazásukban van két szavazati joga: lapjáromos és egyrész.

A szavazóhelyiségben az elnök adja át a szavazólapokat és a beosztástól borítékokat. A lapjáromos és az egyrész szavazólap alább és színe különbség. Akinek két szavazati joga van, az tehát két szavazólapot és két borítékot kap az elnöktől.

Amikor a szavazólapokat, a borítékokat és egy lapjáromost a szavazóhoz küldött elnökötől átvetik, megmondják a szavazóhelyiségben lévő szavazófülkébe, ott megmondódnak és nyugodtan megvizsgálják a szavazólap beosztását és az elnöktől kapott tintacerezával keresztet teszünk a szavazófülkébe, amitől ilyen bejegyzés mellett levő köcskébe.

A szavazólapokat onnan az azonos színi borítékba tesszük és leragasztjuk. A leragasztott borítékokat és az íróut átadjuk az elnöknek, meggyőződünk arról, hogy a szavazólapokat beadja az adott lévő választóba és aztán a szavazóhelyiségből véleménynyilvánítás nélkül elhagyjuk.

A szavazólapon nem szabad javítást eszközölni, nevel kibizni vagy más nevel beírni és a keresztet kívülről más bejegyezni.

Vigyázzunk arra, hogy a keresztet pontosan a köcskébe tegyük.

Csak az szavazhat, aki a névjegyzékben fel van véve. Szavazó igazolvány nélkül is szavazhat az, akinek neve a névjegyzékben benne van. Az, akinek személyazonossága kétségtelenül megállapítható, nevének, korának, állásának vagy foglalkozásának vagy lakásának hibé vagy hiányos bemutatása, illetve a névjegyzékbe írásmint ilyen bejegyzés miatt nem lehet kizárni a szavazásból.

A választó kérdésére az elnök megmagyarázni köteles, hogy a szavazás miként történik.

A **leti fogadtatásán** szavazó választó kizárólag segítséget vehet igénybe.

Az **elektronikus szavazás** tilos, amíg a választó ott van, amint említett kizárólag **szavazni** nem tartozhat, oda be nem lép, be nem tekint. Az elnök is csak akkor lehetetlen szükség esetén, más személy pedig csak az elnök engedélyével léphet be.

Szavazás lezárása előtt zárórárt tíz ki az elnök, melynek időtartama legkésőbb egy óra a legkésőbb két óra lehet.

A zárórárt este hat óra után tíz ki az elnök.

Aki a zárórárt előtt szavaz, vagy írásban jelentkezik a szavazóhoz küldött elnökkel, vagy helytelenül szavaz.

A záróra lezárta után jelentkezni választók már nem szavazhatnak. — A szavazás megkezdése előttől reggel 8 óráig az este 6 óra után kilétől zárórárt tart.

A bizalmi egyének szavazóhelyiségben való elhelyezkedéséről a szavazóhoz küldött elnök gondoskodik. A bizalmi egyének ellenőrzési gyakorlatnak a szavazásnál.

A bizalmi egyének a kizárólag megbeszéltek (összekötők) részére igazolványt állítanak ki, melyet a szavazóhoz küldött elnök látványon a szavazás megkezdése előtt.

Az igazolvány hitelesítése végett jelentkezniük a szavazóhelyiségbe való bejutásnál senki meg nem akadályozhatja. A hitelesítő igazolvány feljegyzés a bizalmi egyénre arra, hogy a szavazóhelyiségben tartózkodhat és oda bármikor beléphet. — A választók személyazonosságának ellenőrzése végett minden szavazóhoz küldött elnökkel két személyes igazolványt kell jelen.

A bizalmi egyéneknek is joguk van arra, hogy a közérdek felől kiadott egy-egy választó, mint személyes igazolványt meg, aki mindaddig, amíg a szavazás tart, a választók személyazonosságát ellenőrizheti.

A választás megkezdéséig a választási bizottság mellé egy-egy megbízott, minden szavazóhoz küldött elnök mellé pedig 2-3 bizalmi egyén jelölhető.

Az, aki a választási rend ellen vét, vagy aki a törvényes és jogos intézkedések nem engedelmessé, az elnök **rendreutasíthatja** és ismételt rendreutasítás esetén a szavazóhelyiségből **kizárhatja**. Az elnök által kijelölt választó, ha még nem szavazott le, csak záróra alatt szavazhat.

A választó a szavazóhelyiségben és annak környékén a szavazásnál **rabeszélni**, vagy más módon **befolyásolni** nem szabad. A választásához, illetőleg a szavazásához **betét**, vagy **letételes birtoklás** alkalmas más **szeksz** vinni tilos.

A **pártmegbízottak** és bizalmi egyének az elnök engedélyével **felzárkóznak**, a szavazás befejezéséig pedig **szavazóhelyiségből kizárhatók**.

A megbízottak, a bizalmi egyének és a külön megbízottak kötelesek a választási bizottság, illetőleg a

20. ábra: A Hevesvármegye című helyi lap¹²⁷

GYÖNGYÖSI BARÁTSÁG

A SZOCIÁLDEMOKRATA PÁRT GYÖNGYÖSI ÉS JÁRÁSI LAPJA

**Halálos kimenetelű rablógyilkosság Adács községben
A községi választási megbízottak megérkeztek a falvakba
Súlyos autószerencsétlenség történt az egri országúton**

Béke! Jólét! Biztonság!

A békét, a jólétet és a biztonságot szeretjük a Szociáldemokrata Párt választási programja. Olyan életet akarunk, amely mögött a legteljesebb mértékben áll az ország minden lakosa. Ez a 75 éves nagy múltú párt történelmi kötelessége a hazánk iránt, hogy a legteljesebb mértékben megvédi az ország minden területén. Béke! Jólét! Biztonság! A párt követeli, hogy a hazánk minden területén legyen munkahely, legyen jóléti gondoskodás, legyen biztonság. A párt követeli, hogy a hazánk minden területén legyen jóléti gondoskodás, legyen biztonság. A párt követeli, hogy a hazánk minden területén legyen jóléti gondoskodás, legyen biztonság.

Leghatározottabban elhárítjuk a fuzió gondolatát

Nem sakkfigura milliós pártunk!

Székességi elvtárs hatalmas választási beszéde

Több ezer hangos állítom, hogy a Székességi elvtárs választási beszéde a hazánk iránti kötelessége a legteljesebb mértékben megvédi az ország minden területén. Béke! Jólét! Biztonság! A párt követeli, hogy a hazánk minden területén legyen munkahely, legyen jóléti gondoskodás, legyen biztonság. A párt követeli, hogy a hazánk minden területén legyen jóléti gondoskodás, legyen biztonság.

Leghatározottabban elhárítjuk a fuzió gondolatát. A mi szerelmünk az ország minden területén. Béke! Jólét! Biztonság! A párt követeli, hogy a hazánk minden területén legyen munkahely, legyen jóléti gondoskodás, legyen biztonság. A párt követeli, hogy a hazánk minden területén legyen jóléti gondoskodás, legyen biztonság.

A Szociáldemokrata Párt seregszemléje

Isztván királyi megalásdó délután augusztus 19-án a párt hatalmas seregszemléje lesz Budapestben. Harcosaink, vitézeink és a győzelmek biztos tudatában vonulnak fel ezen a napon a Hősök tere felé. Ez a nap a hazánk iránti kötelessége a legteljesebb mértékben megvédi az ország minden területén. Béke! Jólét! Biztonság! A párt követeli, hogy a hazánk minden területén legyen munkahely, legyen jóléti gondoskodás, legyen biztonság.

A biztonság alapja a jólét, a jólét alapja a munka, a biztonságunk pedig a munkánk. A párt követeli, hogy a hazánk minden területén legyen munkahely, legyen jóléti gondoskodás, legyen biztonság. A párt követeli, hogy a hazánk minden területén legyen jóléti gondoskodás, legyen biztonság.

21. ábra: A Gyöngyösi Barátság című helyi lap¹²⁸

¹²⁸ Vachott Sándor Városi Könyvtár Helytörténeti Gyűjtemény

22. ábra: A Gyöngyösi Hírlap nevű helyi lap¹²⁹

¹²⁹ MNL Heves Vármegeyi Levéltár könyvtára, mikrofilm anyag

Statisztika

(4/1939. táblázat folytatása)

Törvényhatóság	Egyéni választókerület	Egyhangú	Független Kisgazdapárt	Magyar Élet Pártja hivatalos jelöltek	Szélsőjobb jelöltek	
					Név	Párt
	Pannonhalma			Németh Andor	Báros Sándor	EMNSZ(NY)P
	Tét			Pálffy József	Szalay István	EMNSZ(NY)P
HAJDÚ	Hajdúböszörmény		Csiha Endre	Uzonyi György		
	Hajdúnánás		Berki Gyula	Benkő Géza		
	Hajdúszoboszló	MÉP		Tasnádi Nagy András		
	Nádudvar		Vásáry József	Megay (Meissner) Károly		
HEVES	Eger		Miskolczi István	Petró Kálmán	Budaváry László	pk fájvédő
	Gyöngyös		Soltész János	Taby Árpád		
	Hatvan			Szinyei-Merse Jenő	Fiala Ferenc	NYKP
	Heves		Szabó Sándor	Kassa István	Nyireő Andor	NYKP
	Pétervására		Milassin Kornél	Beniczky Elemér	Bodolay Andor	NYKP
	Tiszafüred		Cseresznyés Aladár	Bobory György	Gosztonyi Sándor	NYKP

23. ábra: Egyéni jelöltek Heves vármegyében, 1939¹³⁰

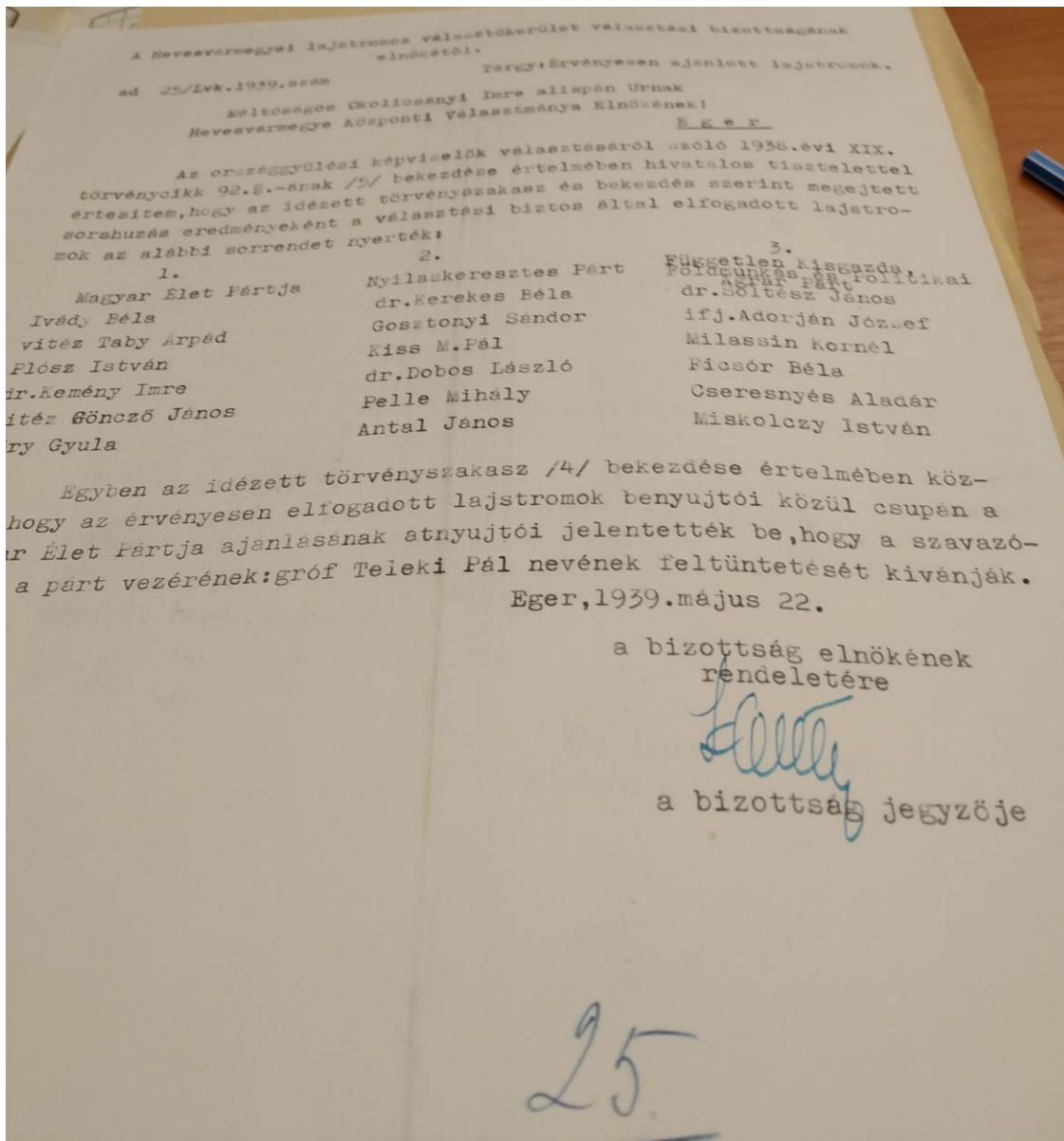
	1939 L		1939 E		1945		1947	
	05.28–29.				11.04.		08.31.	
	HEVES		Gyöngyös		HEVES és NH		HEVES és NH	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Választójogosult	5 529		4 860		11 389			
Részt vett	4 705	85,10	4 161	85,62	10 480	92,02	11 172	
Érvényes	4 224	89,78	4 010	96,37	10 409	99,32	11 086	99,23
Érvénytelen	481	10,22	151	3,63	71	0,68	86	0,77
FKGP	1 004	23,77	944	23,54	6 151	59,09	1 488	13,42
MÉP	1 691	40,03	3 066	76,46				
MSZDP					1 592	15,29	1 304	11,76
NYKP	1 529	36,20						
DNP / KDNP							4 722	42,59
FMDP							426	3,84
MKP					1 337	12,84	2 190	19,75
MRP							437	3,94
NPP/MNP					893	8,58	303	2,73
PDP					436	4,19	216	1,95

24. ábra: Választói magatartás Heves vármegyében 1939 és 1947 között¹³¹

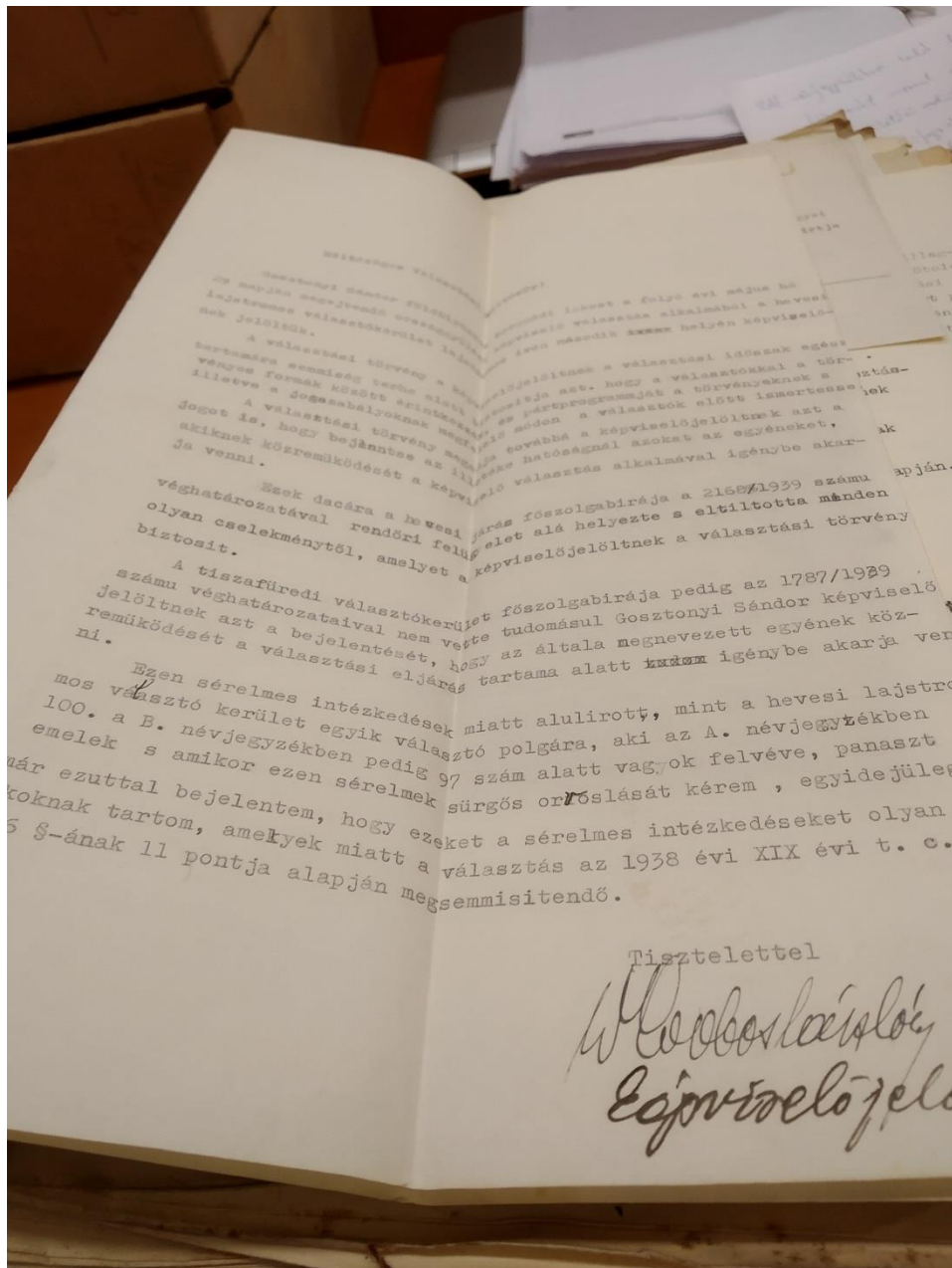
¹³⁰ Hubai László (2001) 1. köt. 124. o.

¹³¹ Hubai László (2001) 3. köt. 189. o.

Levéltári források

25. ábra: MNL HVML IV-403 114 25. Heves vármegye listás jelöltjei ajánlásainak elfogadása

26. ábra MNL-HVML IV-403 114 Gosztonyi Sándor képviselőjelölt panasza akadályoztatása miatt a kampányban

Választási plakátok, röpiratok

27. ábra: Az MKP egyik választási plakátja, 1947¹³²

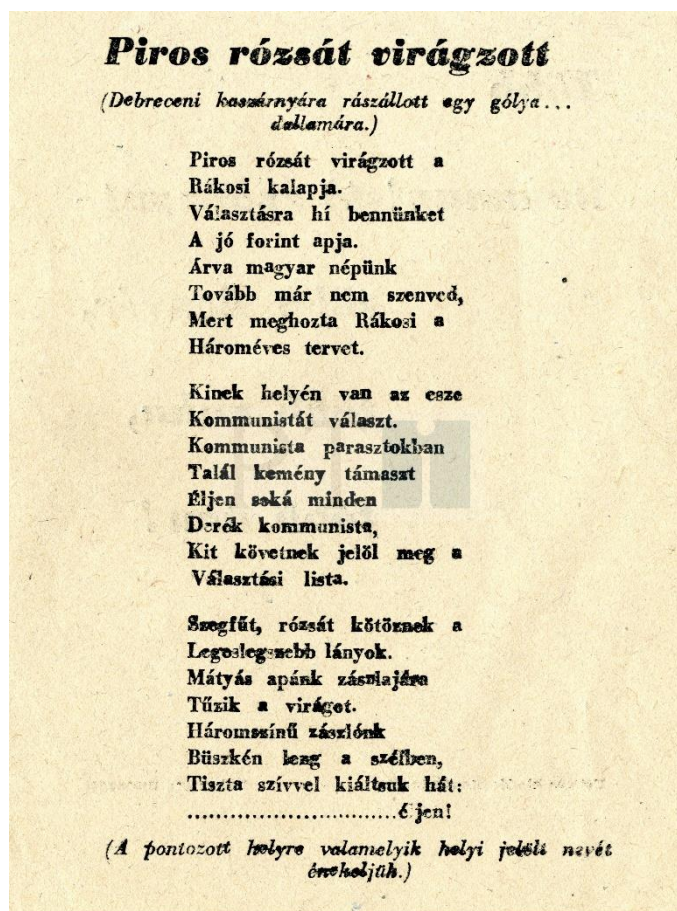
28. ábra: Az SZDP választási plakátja, 1947¹³³

¹³² Parlamenti választási kampányok Magyarországon. Szerk.: Feitl István Bp., 2016. 88. o.

¹³³ <https://valasztasiroplap.hu/?q=1947&qtype=wpcf-valasztasi-ev> Letöltve: 2024. 02. 07.

29. ábra: Az FKgP választási röpirata, 1947¹³⁴

30. ábra: Kommunistabarát választási propaganda-közlöny¹³⁵

¹³⁴ <https://valasztasiroplap.hu/?q=1947&qtype=wpcf-valasztasi-ev> Letöltve: 2024. 02. 07.

¹³⁵ <https://valasztasiroplap.hu/?q=1947&qtype=wpcf-valasztasi-ev> Letöltve: 2024. 02. 07.

31. ábra: Nyilasellenes plakát, 1939¹³⁶

2. számú minta az 510.005/1947. B. M. számú rendelethez.

..... I országgyűlési képviselőválasztó kerület.

..... vármegye.

..... járás.

..... város.

..... község.

..... sz. szavazókör.

Névjegyzék kivonat

a saját szavazókörre helyett más körzetben szavazó részére
(1945: VIII. tc. 36. §-ának (2) bekezdése, 1947: XXII. tc. 17. §-a)

A választó { névjegyzékben felünteletti sorszáma:

{ családi és utóneve (férjzett-nőnél a leánykori családi és utónév):

{ születési helye és éve:

Megjegyzés:

..... 1947. évi hó-n.

..... az összeíró bizottság elnöke.

Magyar Állami Nyomda, Budapest, 1947. — 530C.

32. ábra: A hírhedt kékcédula¹³⁷

¹³⁶ <https://valasztasirolap.hu/?q=1939&qtype=wpcf-valasztasi-ev> Letöltve: 2024. 02. 07.

¹³⁷ <https://hu.wikipedia.org/wiki/F%C3%A1jl:K%C3%A9kc%C3%A9dula1947.png> Letöltve: 2024. 02. 07.